दैनिक लोकविजय

संस्थापक : कै. पां. ग. रांजणीकर

(वर्ष ६५ वे अंक १४८) पोस्टाचा परवाना नं./अे/आर/ए.जी.डी–०७/२०२५ छत्रपती संभाजीनगर (औरंगाबाद), रविवार, दि.०७ जून २०२६ (पाने ४) (किंमत २ रूपये)

तुकाराम मुंढे यांचा कडक इशारा!; वडापावसह खाद्यपदार्थांसाठी वर्तमानपत्राचा वापर बंद

मुंबई दि.६ (प्रतिनिधी)– राज्यातील खाद्यपदार्थ विक्रेत्यांसाठी महत्त्वाची सूचना जारी करण्यात आली आहे. अन्न सुरक्षा आयुक्त तुकाराम मुंढे यांच्या मार्गदर्शनाखाली अन्न सुरक्षा विभागाने खाद्यपदार्थांचे पॅकिंग किंवा सर्व्हिंग करताना वर्तमानपत्राचा वापर टाळण्याचे निर्देश दिले आहेत. नियमांचे उल्लंघन करणाऱ्या विक्रेत्यांवर कारवाई होण्याची शक्यता व्यक्त करण्यात आली आहे.

अलीकडे मुंबईतील काही प्रसिद्ध खाद्यपदार्थ विक्रेत्यांवर करण्यात आलेल्या संयुक्त तपासणी मोहिमेनंतर हा निर्णय अधिक गांभीर्याने राबविण्यात येत आहे. अन्न सुरक्षा विभागाने स्पष्ट केले आहे की, खाद्यपदार्थ थेट वर्तमानपत्रात गुंडाळून देणे किंवा त्यावर ठेवून विक्री करणे आरोग्यासाठी धोकादायक ठरू शकते. तज्ज्ञांच्या मते, वर्तमानपत्र छापण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या शाईमध्ये विविध रासायनिक घटक, रंगद्रव्ये आणि काही जड धातू असू शकतात. गरम किंवा तेलकट अन्नपदार्थांच्या संपर्कात आल्यास हे घटक अन्नात मिसळण्याची शक्यता असते. त्यामुळे दीर्घकालीन आरोग्यविषयक समस्या निर्माण होऊ शकतात. याशिवाय वर्तमानपत्रांचे वितरण, वाहतूक आणि साठवण प्रक्रियेदरम्यान त्यावर धूळ, घाण तसेच विविध प्रकारचे सूक्ष्मजीव जमा होण्याची शक्यता असते. अशा कागदाचा अन्नपदार्थांसाठी वापर केल्यास अन्नजन्य आजारांचा धोका वाढू शकतो. अन्न सुरक्षा विभागाने सर्व खाद्यपदार्थ विक्रेते, हॉटेल व्यावसायिक आणि फेरीवाल्यांना सुरक्षित व मान्यताप्राप्त पॅकिंग साहित्याचा वापर करण्याचे आवाहन केले आहे.

दिल्लीत कॉकरोच जनता पार्टीचे ५ तास आंदोलन

शिक्षण मंत्र्यांनी ५ दिवसांत राजीनामा द्यावा, अन्यथा येत्या शनिवारी पुन्हा आंदोलन–अभिजीत दीपके

नवी दिल्ली दि.६ (वृत्तसंस्था)– नीट परीक्षेची प्रश्नपत्रिका फुटल्याच्या मुद्द्यावरून कॉकरोच जनता पार्टीने शनिवारी दिल्लीतील जंतर–मंतर येथे पाच तास आंदोलन केले. 'कॉक्रोच जनता पार्टी'चे संस्थापक अभिजित दीपके यांनी शिक्षणमंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी पाच दिवसांच्या आत राजीनामा द्यावा, अशी मागणी केली; तसेच, तसे न केल्यास पुढील शनिवारी पुन्हा जंतर–मंतरवर आंदोलन करण्याचा इशाराही त्यांनी दिला.

'कॉक्रोच जनता पार्टी'चे संस्थापक अभिजित दिपके आज सकाळी भारतात परतले असून, त्यांनी दिल्लीतील जंतर–मंतर येथे या भव्य आंदोलनाचे नेतृत्व केले. केंद्रीय शिक्षण मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांच्या राजीनाम्याची मागणी करत हजारो विद्यार्थी आणि तरूणांनी या आंदोलनात सहभाग घेतला. या आंदोलनादरम्यान जंतर–मंतर परिसरात कडक सुरक्षा व्यवस्था तैनात करण्यात आली होती.

आंदोलनाला संबोधित करताना अभिजित दिपके म्हणाले, ''आपला हा लढा मोठा आहे. आम्ही गेल्या एका महिन्यापासून सोशल मीडियावर शिक्षण मंत्र्यांच्या राजीनाम्याची मागणी करत आहोत. मात्र, कारवाई करण्याऐवजी आमचे सोशल मीडिया अकाउंट्स हॅक करणे आणि पोस्ट डिलीट करण्याचे काम केले जात आहे. तुम्ही आमच्या पोस्ट डिलीट करू शकता, पण आम्हाला इथून हटवू शकत नाही.'' या आंदोलनादरम्यान दिपके यांच्या हातात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आत्मचरित्र पाहायला मिळाले. याबाबतचे वृत्त 'हिंदुस्तान टाइम्स' या वृत्तसंस्थेने प्रसिद्ध केले आहे.

नीट पेपर लीक प्रकरण आणि सीबीएसईच्या 'ऑन–स्क्रीन मार्किंग सिस्टम'मधील कथित अनियमिततेची जबाबदारी स्वीकारून शिक्षण मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी तातडीने राजीनामा द्यावा., शिक्षण क्षेत्रात तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यापूर्वी शिक्षकांना त्याचे योग्य प्रशिक्षण आणि मूल्यमापन दिले जावे. डिजिटल प्रणालीमुळे होणारे गैरप्रकार आधी रोखले जावेत., गेल्या तीन वर्षांपासून मणिपूरमध्ये सुरू असलेल्या अनौस्थेमुळे तेथील शाळा आणि महाविद्यालये विस्कळीत झाली आहेत. तेथील विद्यार्थ्यांचा मानसिक ताण कमी करून शिक्षण व्यवस्था तातडीने सुरळीत करावी., लाखो विद्यार्थी वर्षानुवर्षे एका छोट्या खोलीत राहून परीक्षांची तयारी करतात. मात्र, पेपर फुटीमुळे त्यांच्या कष्टावर पाणी फेरले जाते. त्यामुळे परीक्षांमध्ये पारदर्शकता आणून त्यांची विश्वासार्हता टिकवून ठेवावी., परीक्षांमधील गोंधळामुळे लाखो विद्यार्थी प्रचंड मानसिक दबावाखाली आहेत, तर काहींनी टोकाचे पाऊल उचलले आहे. या सर्व परिस्थितीला प्रशासनाने जबाबदार धरून विद्यार्थ्यांच्या मानसिक आरोग्याकडे लक्ष दिले पाहिजे. या मागण्या यावेळी करण्यात आल्या. या आंदोलनात शाळा–महाविद्यालयांचे विद्यार्थी, पालक आणि तरुण व्यावसायिक मोठ्या संख्येने सहभागी झाले होते. अनेक आंदोलकांनी चेहऱ्यावर कॉक्रोचचे (झुरळाचे) मास्क लावले होते आणि हातात फुले घेतली होती. आंदोलनस्थळी तरुणांनी ''धर्मेंद्र प्रधान, राजीनामा द्या!'' अशा घोषणांनी परिसर दणाणून सोडला. तसेच आंदोलनात ''जय भीम''च्या घोषणाही देण्यात आल्या. सोशल मीडियावरून सुरू झालेली ही चळवळ आता थेट रस्त्यावर उतरल्याने केंद्र सरकारवरील दबाव वाढण्याची शक्यता आहे.

रायगडावर शिवराज्याभिषेक सोहळा उत्साहात

शिवराज्याभिषेक हाच भारताचा पहिला स्वातंत्र्यदिन:संभाजीराजेंची भावनिक साद

पुणे दि.६ (प्रतिनिधी)– रायगडावर आज छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या ३५२ व्या शिवराज्याभिषेक सोहळ्याचा उत्साहपूर्ण जल्लोष पाहायला मिळाला. देशाच्या कानाकोपऱ्यातून हजारो शिवप्रेमी आणि शिवभक्त रायगडावर दाखल झाल्याने संपूर्ण परिसर शिवमय झाला होता. महाराजांच्या जयघोषाने गड दुमदुमून गेला असून विविध सांस्कृतिक आणि ऐतिहासिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राज्याभिषेक ६ जून १६७४ रोजी याच रायगडावर पार पडला होता. या ऐतिहासिक दिवसाची आठवण जपण्यासाठी दरवर्षी संभाजीराजे छत्रपती रायगडावर उपस्थित राहून शिवभक्तांना संबोधित करतात. यंदाही त्यांनी उपस्थितांना भावनिक शब्दांत संदेश दिला.

यावेळी संभाजीराजे छत्रपती यांनी एक महत्त्वपूर्ण विधान करत शिवराज्याभिषेक दिनाला भारताचा पहिला स्वातंत्र्यदिन म्हटले. १९४७ मध्ये देशाला ब्रिटिश सत्तेतून स्वातंत्र्य मिळाले, हा दिवस निश्चितच ऐतिहासिक आहे. मात्र त्यापूर्वी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी परकीय सत्तांविरोधात लढा देत स्वराज्य उभे केले आणि जनतेला स्वाभिमानाचा मार्ग दाखवला. विविध सत्तांच्या जोखडातून समाजाला मुक्त करून स्वतंत्र राज्यव्यवस्था निर्माण केली. त्यामुळे त्यांच्या दृष्टीने भारताचा पहिला स्वातंत्र्यदिन कोणता असेल, तर तो छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचा दिवसच आहे, असे सांगत त्यांनी उपस्थित शिवभक्तांना स्वराज्याचा इतिहास आणि त्यामागील प्रेरणा जपण्याचे आवाहन केले.

संभाजीराजे छत्रपती यांनी उपस्थितांच्या उत्साहाचे कौतुक केले. रायगडावर जमलेल्या जनसमुदायाचा उल्लेख करताना त्यांनी, हा केवळ जनसागर नाही, तर शिवसागर आहे, असे म्हटले. रायगडावर मर्यादित सुविधा असतानाही हजारो शिवभक्त अनेक दिवसांपासून मुक्काम करून या सोहळ्यासाठी उपस्थित राहतात, याबद्दल त्यांनी विशेष गौरव केला. राहण्याची, जेवणाची आणि इतर सुविधांची कमतरता असूनही शिवभक्त मोठ्या श्रद्धेने रायगडावर येतात, हेच महाराजांविषयीचे प्रेम आणि निष्ठा दर्शवते, असे त्यांनी नमूद केले.

संभाजीराजे पुढे म्हणाले की, गेल्या काही दिवसांपासून गडावर मुक्काम करणाऱ्या शिवभक्तांचे समर्पण पाहून ते स्वतःही भावूक झाले आहेत. रात्रीची व्यवस्था, दैनंदिन गरजा आणि अनेक अडचणी असूनही हजारो लोक फक्त छत्रपती शिवाजी महाराजांना वंदन करण्यासाठी येथे दाखल झाले आहेत. ३०० वर्षांहून अधिक काळ लोटल्यानंतरही एखाद्या राजासाठी अशी भावना आणि श्रद्धा कायम राहणे ही अभिमानाची बाब असल्याचे त्यांनी सांगितले. आपण महाराजांचे रक्ताचे आणि विचारांचे वारसदार आहोतच, पण या शिवभक्तांनाही वंदन करण्यासाठी आपण येथे आलो असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले.

मान्सून महाराष्ट्राच्या वेशीवर पोहोचला, पण तिकडे समुद्रात एल निनो ॲक्टिव्ह झाला

मुंबई दि.६ (प्रतिनिधी)– राज्यात एकीकडे मान्सूनचे वारे वाहू लागले आहेत. महाराष्ट्राच्या वेशीवर नैऋत्य मोसमी वारे हजर झाले आहेत. दोन ते तीन दिवसात महाराष्ट्रात पाऊस येण्याची शक्यता वर्तवली जाते आहे. मात्र, दुसरीकडे प्रशांत महासागरात एल निनोची चाहूल लागली असून युरोपियन सेंटर फॉर मिडीयम रेंज वेदर फोरकास्ट या संस्थेने प्रशांत महासागरात एलनिनोची स्थिती विकसित होत असल्याचं सांगितलं. परिणामी, भारताच्या यंदाच्या मान्सून वर याचा परिणाम होण्याची शक्यता आहे. पावसाचे प्रमाण सरासरीपेक्षा कमी राहू शकते. सध्या प्रशांत महासागरात मोठमोठे हवामान विषयक बदल घडत आहेत. या बदलांकडे जगभरातील हवामान तज्ञांचे बारकाईने लक्ष आहे. च ताजा माहितीनुसार, प्रशांत महासागरातील समुद्राचा तळ एलनिनो ची सुरुवात दर्शवणाऱ्या महत्त्वाच्या मर्यादेपेक्षा अधिक तापला आहे. युरोपियन स्पेस एजन्सीने देखील आपल्या प्रगत उपग्रह यंत्रणेच्या सहाय्याने समुद्राच्या पृष्ठावरील तापमानाने वातावरणीय बदल याकडे लक्ष ठेवण्यास सुरुवात केली आहे. यातून समोर आलेल्या माहितीनुसार प्रशांत महासागरात समुद्राच्या तळाशी तापमान वाढ नोंदवली जात आहे. एलनिनोची चाहूल लागत असल्याने यंदाच्या मान्सूनवर त्याचा परिणाम होण्याची शक्यता वर्तवली जात आहे.

इराणकडून कुवेत आणि बहारीनवर भीषण क्षेपणास्त्र हल्ला

केशम दि.६ (वृत्तसंस्था)– अमेरिका–इराण युद्धाला तीन महिने उलटले आहेत. मात्र, अद्यापही हे युद्ध पूर्णपणे संपलेलं नाही. या युद्धाबाबत कोणताही ठोस तोडगा निघालेला नाही. युद्धविरामाची घोषणा करण्यात आलेली असून अमेरिका आणि इराणमध्ये शांतता करारासाठी चर्चा सुरू आहेत. पण अद्याप शांतता करार झालेला नाही. आता अमेरिका– इराण युद्ध पुन्हा एकदा भडकण्याची चिन्हं निर्माण झाले आहेत.

अमेरिकन लष्कराने बुधवारी पहाटे इराणच्या 'केशम' बेटावर मोठे हल्ले केले होते. 'स्ट्रेट ऑफ हॉर्मुझ' या सागरी क्षेत्राजवळ असलेल्या या बेटावर अमेरिकेने हल्ले केल्यानंतर आता इराणनेही जोरदार प्रत्युत्तर दिल्याची माहिती समोर आली आहे. शनिवारी इराणने कुवेत आणि बहारीनच्या दिशेने बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्रे आणि ड्रोन डागले

आहेत. या हल्ल्याचा व्हिडीओ देखील समोर आला आहे. त्यामुळे मध्य पूर्वेत पुन्हा एकदा खळबळ उडाली असून पुन्हा तणाव निर्माण होण्याची शक्यता आहे.

इराणने अमेरिकेच्या नौदलाच्या पाचव्या ताफ्याला, हवाई तळांना आणि इतर महत्त्वाच्या लष्करी तळांना लक्ष्य केल्याचा दावा केला आहे. इराणने म्हटलं आहे की, अमेरिकेच्या आक्रमकतेला प्रत्युत्तर म्हणून आपली ही लष्करी कारवाई सुरूच राहील. तसेच आपलं हे प्रत्युत्तर मर्यादित असणार नाही. या संदर्भातील वृत्त टाइम्स ऑफ इंडियाने दिलं आहे.

दरम्यान, 'बहारीन आणि कुवेतला लक्ष्य करणारी इराणची क्षेपणास्त्रे आणि ड्रोन यशस्वीरित्या रोखण्यात आली आहेत. तेहरानला आपल्या आखाती शेजारी देशांवरील हल्ले तात्काळ थांबवण्याचे आवाहन करण्यात आलं आहे', असं बहारीनच्या सरकारने म्हटलं आहे.

रोहित पवार यांचा सरसकट कर्जमाफीसाठी एल्गार; पंढरपूरमध्ये १२ जूनपासून अन्नत्याग आंदोलन

मुंबई दि.६ (प्रतिनिधी)– महायुती सरकारने जाहीर केलेल्या पुण्यश्लोक आहिल्यादेवी होळकर शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेत अनेक अटी शर्ती घातल्या आहेत. त्यामुळे बहुतांश शेतकरी कर्जमाफीपासून वंचित राहणार आहेत. सरकारने अटी शर्ती काढून सरसकट कर्जमाफी द्यावी, या मागणीसाठी १२ जूनपासून पंढरपूरमध्ये अन्नत्याग आंदोलन करणार आहे, अशी घोषणा राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरद पवार) पक्षाचे प्रदेश सरचिटणीस, आमदार रोहित पवार यांनी केली आहे.रोहित पवार यांनी या बाबत समाज माध्यमांवर एक संदेश प्रसारित केला असून, त्यात म्हटले आहे, सलग तीन चार वर्षांपासून मोठ्या आर्थिक संकटात सापडलेल्या शेतकऱ्यांना महायुती सरकारकडून सरसकट कर्जमाफीची अपेक्षा होती. परंतु, सरकारने जाहीर केलेल्या कर्जमाफीतील जाचक अटी शर्तींमुळे बहुतांश शेतकरी कर्जमाफीपासून वंचित राहणार आहेत. त्यामुळे सरकारने अटी शर्ती काढून सरसकट कर्जमाफी द्यावी, या मागणीसाठी छत्रपती शिवाजी महाराज, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर यांच्यासह सर्व महामानवांच्या प्रेरणेने विठुरायाच्या पंढरीत १२ जूनपासून बेमुदत अन्नत्याग आंदोलन करणार आहे. शेतकऱ्यांच्या कर्जमुक्तीसाठीचा हा लढा आहे, सर्वांनी शक्य त्या पद्धतीने या लढ्याला सहकार्य करून शेतकऱ्यांचा आवाज बुलंद करावा. आंदोलनासाठी एका आठवड्याचा वेळ आहे, तोपर्यंत सरकार शेतकरी हिताचा निर्णय घेईल, अशी अपेक्षाही पवार यांनी व्यक्त केला आहे.

मराठा समाजाला ओबीसींच्या सवलती देण्याचा निर्णय असंवैधानिक, सरकार मनोज जरांगे समोर लाचार–लक्ष्मण हाके

मुंबई दि.६ (प्रतिनिधी)– मराठा समाजाच्या आर्थिक आणि शैक्षणिक प्रगतीसाठी राज्य सरकारने घेतलेल्या ऐतिहासिक निर्णयावर ओबीसी नेते लक्ष्मण हाके यांनी पत्रकार परिषद घेऊन कडाडून टीका केली आहे. ''इतर मागासवर्गीय समाजाप्रमाणेच मराठा समाजातील विद्यार्थ्यांना सर्व शैक्षणिक सवलती देण्याचा शासनाचा निर्णय असंवैधानिक असून, ही सरकारची वैचारिक दिवाळखोरी आहे. सरकार मनोज जरांगेंसमोर लाचार झाले असून, झुंडशाहीला बळी पडले,'' असा घणाघात लक्ष्मण हाके यांनी केला आहे. तसेच या निर्णयाविरोधात आपण न्यायालयात जाणार असल्याचा इशाराही हाके यांनी सरकारला दिला.

मराठा समाजाला ओबीसी प्रवर्गातील समाजांप्रमाणे विविध शासकीय योजना आणि सुविधा मिळाव्यात यासाठी मनोज जरांगे यांनी मोठा लढा उभारला होता. अंतरवाली सराटी येथे त्यांनी केलेल्या उपोषणानंतर राज्य सरकारने अनेक मागण्यांवर सकारात्मक भूमिका घेतली. नुकत्याच काढण्यात आलेल्या शासन निर्णयानुसार मराठा समाजाला ओबीसी समाजाप्रमाणे विविध लाभ देण्याचा मार्ग खुला झाला आहे. हा निर्णय मराठा समाजासाठी ऐतिहासिक असल्याची भावना समाजातील विविध स्तरांतून व्यक्त केली जात आहे. मात्र, याच निर्णयावर ओबीसी नेते लक्ष्मण हाके यांनी तीव्र नाराजी व्यक्त केली असून, सरकारवर टीका केलीये.

पत्रकार परिषदेत बोलताना लक्ष्मण हाके यांनी सरकारच्या हेतूवर अनेक प्रश्न उपस्थित केले. ''ओबीसी समाजाला ज्या योजना दिल्या आहेत त्या अभ्यासपूर्ण आहेत. मात्र, त्याच योजना मराठा समाजासाठी लागू करताना कोणते निकष लावले गेले? कुठल्या समितीच्या शिफारशीनुसार हा निर्णय झाला? याचे लॉजिक सरकारने स्पष्ट करावे,'' अशी मागणी त्यांनी केली.

''हे सरकार झुंडशाहीला बळी पडले असून, मनोज जरांगे पाटील यांच्यासमोर लाचार झाले आहे. कोणीतरी आंदोलनाला बसले म्हणून सरकार असे निर्णय घेऊन भीक घालत आहे का?'' असा संतप्त सवाल त्यांनी विचारला.

देवस्थान इनाम निर्मूलन कायदा प्रारुप स्थगित, डिसेंबरमध्ये नवा कायदा आणणार, चंद्रशेखर बावनकुळेंची घोषणा

नागपूर दि.६ (प्रतिनिधी)– राज्याचे महसूलमंत्री आणि भाजप नेते चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी देवस्थान इनाम निर्मूलन कायद्यासंदर्भात माहिती दिली. ते नागपूर येथे बोलत होते. यावेळी बावनकुळे यांनी राज्यातील जनतेला शिवराज्याभिषेक दिनाच्या निमित्तानं शुभेच्छा दिल्या आहेत. हिवाळी अधिवेशनात देवस्थान इनाम जमिनींसंदर्भात कायदा करणार असल्याचं देखील चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी सांगितलं.

राज्यात ज्या साडे पाच लाख हेक्टर देवस्थान इनाम जमिनी आहेत. ज्या छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळापासून देवस्थानला जमिनी मिळाल्या होत्या. साडे पाच लाख हेक्टर जमिनीवर अनेक अतिक्रमणं झाली आहेत, असं चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी म्हटलं. देवस्थानच्या जमिनी त्यांच्याकडे नाहीत, काही ठिकाणी कूळ कायदा लागलेला आहे, काही ठिकाणी वहिवाट लागलेली आहे.त्यामुळं देवस्थानच्या जमिनी असूनही देवस्थान वापर करु शकत नाही, अतिक्रमित आहेत. म्हणून देवेंद्र फडणवीस यांच्या सरकारनं विचार केला होता की महसूल खात्यानं यामध्ये पुढाकार घ्यावा, कारण जमिनी महसूलच्या आहेत, असं चंद्रशेखर बावनकुळे म्हणाले.

या जमिनी पुन्हा देवस्थानला मिळाव्यात, देवस्थानचे हक्क स्थापित व्हावेत. देवस्थान जमिनींवरील अतिक्रमण सरकारनं कमी करुन द्यावं. कारण देवस्थान जमिनींवर बलाढ्य लोकांचं अतिक्रमण असल्यानं देवस्थान काही करु शकत नाही, असं बावनकुळेंनी म्हटलं.

देवस्थानला साडे पाच लाख हेक्टर जमिनी मिळाव्यात. कूळ कायद्याचं संरक्षण व्हावं. ज्या कुळानं केलेल्या आहेत त्या कुळानं कराव्यात, असा कायदा महाराष्ट्र सरकारनं आणण्याचा विचार केला होता. ६ मे रोजी कायद्याचं प्रारुप सार्वजनिक केलं होतं. त्यावर आक्षेपासाठी ५ जून पर्यंत मुदत देण्यात आली होती. त्या प्रारुपावर मोठ्या प्रमाणात आक्षेप आल्यानं जाहीर केलेले प्रारुप स्थगित करतोय, अशी घोषणा चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी केला.

महसूल एसीएस विकास खारगे यांच्या अध्यक्षतेखाली, दोन विभागीय आयुक्त, दोन जिल्हाधिकारी, तीन उपसचिव आणि पंधरा देवस्थानचे प्रतिनिधी यांची एक समिती तयार करुन हा कायदा आलाय, आक्षेप आले आहेत, आक्षेपांची सुनावणी घेऊन नवीन कायदा राज्यात आणणार आहे. १५ ऑगस्टपर्यंत सूचना हरकतींवर सुनावणी घेऊ, १५ सप्टेंबरपर्यंत नवा कायदा राज्यात आणू आणि डिसेंबरच्या अधिवेशनात देवस्थानला जसा पाहिजे तसा कायदा,देवस्थानचे हक्क अबाधित ठेवणारा कायदा महाराष्ट्रात येणार आहे.

देवस्थानांच्या मनामध्ये आणि हिंदुत्ववादी संघटनांच्या मनामध्ये कायद्यासंदर्भात संभ्रम झालेला होता तो दूर करावा, सरकार प्रत्येक आक्षेपाची सुनावणी घेऊ, पुढच्या तीन महिन्यात नवा कायदा आणणार आहे. या कायद्यावर जनतेनं आणि देवस्थानांनी आक्षेप घ्यावेत यासाठी पब्लिक डोमेनमध्ये गेलो आहे. साडे पाच लाख हेक्टर जमिनी देवस्थानाच्या हातून जाऊ नयेत यासाठी हा कायदा आणतोय. काही देवस्थांनी गैरसमज केलेत ते दूर करु, हा कायदा तयार झाल्यानंतर पब्लिक डोमेनला टाकू आणि अधिवेशनात जाऊ, असं चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी स्पष्ट केलं. प्रतिनिधींची नियुक्ती महसूल मंत्री नियुक्त करतील. देवस्थानांसाठी लढणाऱ्या वकिलांना या समितीवर घेणार आहे,असंही ते म्हणाले.

भाजप सांगतो म्हणून देशातील विरोधी पक्ष संपणार नाही–संजय राऊत

मुंबई दि.६ (प्रतिनिधी)– भाजप सांगतो म्हणून काही देशातील विरोधी पक्ष संपणार नाही. काही दिवसांनी लोकं सत्ताधाऱ्यांच्या मागे चपला घेऊन धावतील. त्यावेळी यांनाच वाटेल की जमीनीने आपल्याला सामावून घ्यावे, असे उबाठाचे खासदार संजय राऊत यांनी म्हटले आहे. तर इंडिआ आघाडीच्या बैठकीला सर्वच पक्षाचे नेते हजर राहणार आहेत, काही जण ऑनलाईन बैठकीला उपस्थित राहणार असल्याचे त्यांनी सांगितले. संजय राऊत म्हणाले की, विधान परिषद बरखास्त करा असे सुधीर मुनगंटीवार यांना का वाटत आहे? या संदर्भात त्यांनी पत्रकार परिषद त्यांच्या पक्षाच्या नेत्यांसोबत घेतली पाहिजे. सुधीर मुनगंटीवार यांना असे वाटण्याचे कारण आहे, यामध्ये जो यांनी घोडेबाजार सुरू केला आहे. एका दिवसात ज्यांनी १५० कोटी रुपये खर्च केले त्यांच्याबद्दल मी बोलत आहे. या पैशाच्या माध्यमातून विधान परिषद, राज्यसभेच्या निवडणुका तुम्ही लढवत आहात म्हणून लोकांना निवडणूक नको आहे. राज्यसभेप्रमाणे विधान परिषद निवडणूक करा आणि मतपत्रिकेवर निवडणूक घ्या, अशी मागणी मुनगंटीवार यांनी त्यांच्या पक्षाच्या नेत्यांकडे लावून धरली पाहिजे. संजय राऊत म्हणाले की, कॉकरोच जनता पार्टीचे संस्थापक अभिजीत दिपके हे जंतर–मंतरवर केंद्रीय शिक्षण मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांच्या राजीनाम्याच्या मागणीसाठी आंदोलन करत आहे. सरकारला त्यांची दखल घ्यावी लागेल. हे आंदोलन होऊ नये, युवकांनी तिथे पोहचू नये यासाठी सरकार दबावाचा प्रयत्न करत आहे. पोलिसांना गर्दी होऊ न देण्याची जबाबदारी देण्यात आली आहे. दिपके यांचे आंदोलन हे अराजकीय आंदोलनाचा भाग आहे. सामाजिक संस्था, सामाजिक कार्यकर्ते हे त्यांच्यासोबत आंदोलनासाठी एकत्र येत आहे. आमचेही ते मत आहे. संजय राऊत म्हणाले की, कॉकरोच जनता पार्टीच्या आंदोलनासाठी जर हजारो तरुण एकत्र आले तर हे त्यांचे यशच म्हणावे लागेल. हजारो तरुणांच्या भविष्याचा प्रश्न निर्माण झालेला असताना जर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी हे त्या मंत्र्यांचा राजीनामा घेत नसतील तर त्यांनी पारदर्शक कारभारावर काही बोलू नये. खरंतर अमित शहा यांनी या प्रकरणी राजीनामा द्यायला हवा, कारण ते देशाचे गृहमंत्री आहेत. जर इतक्या मोठ्या प्रमाणात तरुणांचे भविष्य खराब करणारा गुन्हा घडला असेल तर देशाच्या गृहमंत्र्यांची जबाबदारी आहे का नाही याचे उत्तर प्रामणिकपणे द्यायला पाहिजे.

तेल कंपन्यांना मोठा फटका, दररोज ६०० कोटी रुपयांचा तोटा, पेट्रोल आणि डिझेलच्या दरात वाढ होण्याची शक्यता

नवी दिल्ली दि.६ (वृत्तसंस्था)– इराणमधील युद्ध आणि पश्चिम आशियातील वाढत्या तणावाच्या पार्श्वभूमीवर, भारतात गेल्या महिन्यात पेट्रोल आणि डिझेलच्या दरात चार वेळा वाढ करण्यात आली आहे. या दरवाढीमुळे पेट्रोल आणि डिझेल एकत्रितपणे प्रति लिटर ७.५ रुपयांनी महाग झाले आहे. मध्य पूर्वेतील तणावामुळे चार वर्षांच्या खंडानंतर ही दरवाढ झाली आहे. मात्र, या दरवाढीनंतरही, सरकारी तेल कंपन्यांना पेट्रोलवर प्रति लिटर अंदाजे ५.५ रुपये आणि डिझेलवर प्रति लिटर अंदाजे ४.५ रुपयांचे नुकसान होत आहे. या कंपन्यांचे एकत्रित नुकसान सध्या दररोज ५५० ते ६०० कोटी रुपयांपेक्षा जास्त आहे, जे दीर्घकाळात परवडणारे नाही.

आयसीआरए आणि आर्थिक विश्लेषकांच्या मते, तेल कंपन्यांना नफा नाही, तोटा नाही अशी परिस्थिती साधायची असेल, तर किरकोळ दरात प्रति लिटर आणखी ५ रुपयांची वाढ करावी लागू शकते. विश्लेषकांच्या मते ही वाढ आवश्यक आहे, परंतु किरकोळ स्तरावरील महागाई नियंत्रणात ठेवण्यासाठी सरकार तेल कंपन्यांना ही संपूर्ण वाढ तात्काळ लागू करण्याची परवानगी देत नाहीये. याला पर्याय म्हणून, सरकारने उत्पादन शुल्क कमी करून हा भार उचलण्याचा प्रयत्न केला आहे.

मतदार यादीतून विशिष्ट समाजाची नावे वगळणे चुकीचे; एसआयआर प्रक्रियेवर नाना पटोलेंचा आक्षेप

नागपूर दि.६ (प्रतिनिधी)– पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि भाजप ज्यांना घाबरतात त्यांच्यावर कारवाई केली जाते. देशासाठी काम करणाऱ्या लोकांना नजरकैदेत ठेवण्याचे काम सत्ताधाऱ्यांकडून सुरू आहे. कॉकरोच जनता पार्टीचे दिपके यांना चांगला पाठिंबा मिळत आहे, असे काँग्रेस नेते नाना पटोले यांनी म्हटले आहे.

नाना पटोले म्हणाले की, सत्ताधाऱ्यांनी देश विकला आहे. आपला रुपया मारला आहे. मोदी सरकार आल्यानंतर रुपयाची किंमत कमी झाली आहे. रवीकिशन यांनी बोलताना भान ठेवून बोलले पाहिजे. भाजप सरकारने देश अमेरिकेसह दोन लोकांना विकला आहे. लोकांना मतदानाच्या हक्कापासून दूर ठेवण्याचे काम सरकारने बिहार आणि पश्चिम बंगालमध्ये केले आहे. एसआयआरमध्ये एखाद्या समाजातील बांधवांचे नावे वगळली जातात हे चुकीचे आहे. जे व्यक्ती तिथे राहत नाहीत किंवा ज्यांचे निधन झाले आहे, अशा व्यक्तीचे नाव जर मतदार यादीतून रद्द करण्यात आले तर काही हरकत नाही. पण विशिष्ट समाजाच्या बांधवांचे नाव काढणे योग्य नाही. नाना पटोले म्हणाले की, भाजपने केंद्रात सत्ता मिळाल्यानंतर विरोधी पक्षांना संपवण्याचा प्रयत्न सुरू केला आहे. त्यांच्यासोबत असणाऱ्या पक्षांनाही त्यांनी संपवले. हे लोकशाहीसाठी घातक आहे. जनमताचा आदर करणे सरकारचे काम असते. पण सरकारने महाराष्ट्रात सुद्धा शिवसेनेचे दोन तुकडे केले, राष्ट्रवादी फोडली तसेच आता ममता बॅनर्जी यांचा पक्षाचे दोन तुकडे करण्याचा प्रयत्न सुरू आहे. त्यांचा पक्ष संपवण्याचे काम पश्चिम बंगालमध्ये सुरू आहे. भाजप ही लोकशाहीविरोधी व्यवस्था आहे. याचीनोंद जनतेने घेतली पाहिजे. नाना पटोले म्हणाले की, संजय राऊत यांनी विधान परिषद निवडणुकीत माघार का घेतली गेली याचा आकडा सांगितला आहे. हे सरकार भ्रष्टाचारी सरकार आहे.

विधान परिषद निवडणुकीत भाजपने जर घोडेबाजार केला असेल तर ते चुकीचे आहे. मतदारांना विकत घेणे, धमकावणे, गुंडाराज आणण्याचे काम भाजपकडून सुरू आहे. भाजपला सत्तेचा खूप माज आला आहे, तो इतका जास्त आहे. कायम सत्तेत राहण्यासाठी जाती–जातींमध्ये वाद लावण्याचे काम सरकारकडून सुरू आहे. जनतेमध्ये सरकारविरोधी मोठा राग आहे.

‘प्लास्टिक प्रदूषण रोखणे काळाची गरज’

संयुक्त राष्ट्र संघाच्या निर्णयानुसार, १९७२ साली स्टॉकहोम या शहरात मानव आणि पर्यावरण या विषयावर झालेल्या बैठकीत ५ जूनला जगभर पर्यावरण दिवस साजरा व्हावा, असा ठराव करण्यात आला. दरवर्षी पर्यावरण दिवस कोणता तरी एक विषय घेऊन साजरा करण्यात येतो. या वर्षीचा विषय आहे, ‘प्लास्टिक प्रदूषण रोखण्यासाठीच्या योजना’. तसेच दरवर्षी कोणता तरी एक देश पर्यावरण दिवसासाठी यजमान देश म्हणून ठरवण्यात येतो. या वर्षी यजमान देश आहे कोत द’ईवोआर (ण्दू ’ग़्दगी). पर्यावरणाबाबत जागरूकता जनमानसात निर्माण व्हावी, देशोदेशी नवीन योजना आखल्या जाव्यात, पर्यावरण रक्षणासाठी नवीन उपाय मिळावे, पाणथळ जागा, पशू-पक्ष्यांचे अधिवास नष्ट होऊ नयेत, जैवविविधतेचा नाश थांबवा आणि वायू व जल प्रदूषण आणि आपापल्या परिसरातले प्रदूषण थांबवावे, हवामान बदलाचा सामना करण्यासाठी मानवी प्रयत्नांना यश मिळावे, म्हणून हा दिवस साजरा करण्यामागचा हेतू आहे.

यावर्षी पर्यावरण दिनाचा विषय आहे ‘प्लास्टिक प्रदूषण.’ जगभर कोरोनामुळे पसरलेली भीती, भय याचे सावट आणि लॉकडाऊनमुळे पसरलेली बेकारी व बेरोजगारी यामुळे नकळत प्लास्टिकचा वापर भरपूर वाढला. प्लास्टिकच्या पिशव्या बाजारातून वस्तू आणण्यासाठी सर्रासपणे वापरल्या जाऊ लागल्या. आता महामारी संपल्यानंतरसुद्धा प्लास्टिकच्या पिशव्यांचा शिरकाव प्रत्येक ठिकाणी झालेला आहे. एकदा वापरून कर्चयामध्ये टाकलेल्या या वस्तू इतर कर्चयाबरोबर जमिनीत जाऊन बसतात आणि मातीचे प्रदूषण, हवेचे प्रदूषण, जलप्रदूषण यास कारणीभूत ठरतात.

मायक्रो प्लास्टिक नावाच्या सूक्ष्म प्लास्टिकच्या कणांनी सध्या धुम ाकूळ घातला आहे. हे सूक्ष्म प्लास्टिकचे कण अनेक सौंदर्य प्रसाधने जसे की, चेर्हयासाठी वापरण्यात येणारे सिंथेटिक स्क्रब, टूथपेस्ट इत्यादींमधून वातावरणात सोडले जातात. वार्यामुळे तसेच शहरातील नदी-नाल्यांमुळे हे कण समुद्रात जमा होतात. समुद्री जीव जसे की, अनेक मासे शिंपल्या इतर समुद्री वनस्पती यामध्ये हे कण शोषले जातात. जे मासे केवळ समुद्राचे पाणी गिळून, त्यातले खाद्य व पोषक तत्त्वावर जगतात, ते हे सूक्ष्म प्लास्टिकचे कणसुद्धा गिळतात. यामुळे माशांचे स्वास्थ्य बिघडते व त्यांना प्रजोत्पादनास अडचणी येतात. असे प्रदूषित मासे आपण खाल्ल्यास आपल्याला अनेक रोगराई होण्याचा धोका संभवतो. सध्या बाजारात उपलब्ध असलेले प्लास्टिकचे काटे-चमचे, खाद्य ठेवण्यासाठी वापरण्यात येर्णाया बशा किंवा डबे यातून हे सूक्ष्म प्लास्टिकचे कण अन्नामध्ये सुद्धा प्रवेश करतात. सण-समारंभासाठी घरोघरी या वस्तू आणल्या जातात. हॉटेलमधून गरमागरम चमचमीत येणारे पदार्थ सुद्धा प्लास्टिकच्या डब्यांमधून घरी येतात. गरम पदार्थ आणि प्लास्टिक एकत्र आल्यामुळे अन्नावर प्रक्रिया होऊन त्याची गुणवत्ता कमी होऊ शकते.

प्रयोगादाखल एक मोठी पिशवी घेऊन त्यात महिनाभराच्या प्लास्टिकच्या वस्तू ज्या आपण कर्चयात फेकतो, त्या जमा कराव्यात, महिना संपल्यावर आपलेच आपल्या निदर्शनास येते की, एक कुटुंब किती प्लास्टिकचा कचरा निर्माण करू शकते. मग अनेक प्रश्न पडतात जसे की, मुळात प्लास्टिक आपल्या आयुष्यात कुठून येते? प्लास्टिकचे प्रदूषण कसे कमी करावे? सिंगल यूज प्लास्टिक म्हणजे काय? कोणत्या प्रकारचे प्लास्टिक वापरणे योग्य आहे?

अमेरिकेच्या सियाटल या शहरात पर्यटनासाठी हॉटेलमध्ये राहत असताना आमच्यासाठी कॉफीचे मशीन होते. या मशीनमध्ये कॉफी टाकण्यासाठी कॉफी असलेले छोटे प्लास्टिकचे ट्रे होते आणि हे ट्रे प्लास्टिकच्या पॅकमध्ये देण्यात येत असत. त्याचबरोबर टिश्यू पेपरचे एक पॅकेट, प्लास्टिकमध्ये पॅक केलेलं प्लास्टिकचे स्टरर आणि कागदी पेले तेही प्लास्टिकमध्ये पॅक केलेले असत. एक कप कॉफी करायची झाली, तर आम्ही इतकं सगळं प्लास्टिक वापरून ते कर्चयात टाकत असू. हॉटेलच्या सुंदर लॉबीमध्ये पाणी, इतर गरम किंवा थंड पेय, चहा- कॉफी इत्यादींसाठी हाच प्लास्टिकचा जमानिमा तयार असायचा. दर थोड्या वेळाने प्लास्टिक व कागदी कपांचा ढीग कचरापेटीत साचायचा. इथून इतर शहरांमध्ये आम्ही गेलो तिथेही तोच प्रकार. असं सारं बघितल्यावर असं वाटतं की, प्लास्टिकशिवाय आपण जगूच नाही शकणार का? या अवास्तव प्लास्टिक वापराला काहीतरी पर्याय आहे का?

त्यासाठी आपण पाहूया की, आपण किती प्रकारचे प्लास्टिक वापरत असतो. आपण पेट किंवा पॉलिइथिलेन टेरिफ्ठेलेटने बनलेल्या प्लास्टिकच्या पाण्याच्या बाटल्या, शीतपेयांच्या बाटल्या इत्यादी वापरतो. त्यानंतर यापेक्षा थोडेसे जाड प्लास्टिक असते ते म्हणजे शाम्पूच्या बाटल्या, साबणाच्या बाटल्या, साबण पावडर ठेवण्यात येर्णाया बाटल्या इत्यादी. पोली विनैल क्लोराईड याने बनलेले खाण्याचे डबे, सील करण्यासाठी वापरण्यात येणारे प्लास्टिक, बिस्कीट ठेवण्यासाठी वापरले जाणारे प्लास्टिक, पाइप किंवा विनाईल इत्यादींसाठी वापरले जाणारे प्लास्टिक याचा समावेश होतो. लो डेन्सिटी पॉली ईथिलिन याने बनलेले मऊ प्लास्टिक म्हणजे ब्रेडच्या पिशव्या, शीतपेयांच्या प्लास्टिक पिशव्या इत्यादी. त्यानंतर पॉली प्रोपायलीन याने बनलेले प्लास्टिक म्हणजे प्रफीजमध्ये/प्रफीझरमध्ये राहतात असे आईस्क्रीमचे डबे, श्रीखंडाचे डबे किंवा इतर तयार खाद्यपदार्थांसाठी वापरण्यात येणारे डबे. पॉलीस्टिरीन याने बनलेली खाद्यपेयांची भांडी, सीडी इत्यादी वस्तू किंवा इलेक्ट्रॉनिक वस्तूंच्या पॅकिंगमध्ये वापरण्यात येणारे प्लास्टिक. इतर प्लास्टिक जसे की खेळणी, भांडी किंवा इतर दैनंदिन वापरातल्या वस्तू. सध्याच्या ‘वापरा आणि फेका’ या मनुष्य स्वभावानुसार या सर्वाया वस्तू एकदा वापरून कर्चयात फेकल्या जातात; परंतु या वस्तूंचा पुनर्वापर करणार तरी कसा? असे कोणते प्लास्टिक आहे जे वारंवार वापरले जाऊ शकते, याची आपल्याला कल्पना नसते.

पूर्वी वस्तू जपून वापरायची पद्धत होती. तेव्हा आपोआपच पुनर्वापर प्रत्येक वस्तूचा होत असे; परंतु प्लास्टिकच्या सहज उपलब्धतेमुळे आपण पुनर्वापर करणेच विसरून गेलो आहोत. पण जसे वस्तूंचा पुनर्वापर करण्याचे सल्ले दिले जातात तसेच या वस्तूंच्या उत्पादकांनी सुद्धा पुनर्वापर करण्यायोग्य वस्तू बनवणे गरजेचे आहे. एखाद्या वस्तूचा पुनर्वापर करायचा म्हटलं तर त्याचे अनेक पैलू आहेत. उदाहरणार्थ बिघडलेली वस्तू सध्या सरळ टाकून दिली जाते. पूर्वी आपण वस्तू बिघडली की, दुकानात जाऊन ती दुरुस्त करून आणत होतो; परंतु आता दुकान शोधून ते दुरुस्त करण्यात येर्णाया खर्चापेक्षा नवीन आणलेली परवडते. नवीन प्रफीज घेताना चालू असलेला जुना प्रफीज फक्त शंभर रुपयात विकावा लागतो. तसेच आहे इतर गृहउपयोगी वस्तूंचे. त्यामुळे बाजारात जरी पैसे खेळत असले तरीही याला आपण लिनियर इकॉनॉमी म्हणू शकतो. अशा अर्थतंत्रामुळे समाजाचा फायदा कमीच होतो. कारण अशा प्रकारच्या अर्थव्यवस्थेमध्ये आपण नैसर्गिक गोष्टींपासून वस्तू बनवतो तर खरे; परंतु त्या एकदा वापरून लगेच फेकूनही देतो. याउलट सर्क्युलर इकॉनॉमीमध्ये आपण नैसर्गिक गोष्टींपासून वस्तू बनवतो, त्यांचा पुनर्वापर करतो व शेवट जेव्हा कचरा टाकतो, तेव्हा त्यातून पुन्हा मूळ घटक निसर्गाला परत मिळतात. याचा अर्थ ते घटक विघटन पावतात आणि पुन्हा मूळ स्वरूपात जमिनीत जातात. सध्याच्या दिवसांत आपले अर्थशास्त्र खूपच वायफळ खर्च आणि वापरा आणि फेका या तत्त्वावर आधारलेले असल्यामुळे आपल्याला आर्थिक चणचण आणि पर्यावरणावरही दुष्परिणाम घडत आहेत. माणसांची एकमेकांशी असलेली नाती आणि कुटुंबव्यवस्था कमकुवत होत आहेत. वस्तूंचा पुनर्वापर जरूर करावा त्याचबरोबर कुटुंबव्यवस्था व नात्यांचाही पुनर्विचार करावा.

शाश्वत जीवनशैलीच आहे, याचा पुनर्विचार करावा. न्यूझीलंड या देशाने जगाला पर्यावरण रक्षणासाठी ‘Ohango amiomio’ हा मंत्र दिला आहे. ‘Ohango amiomio’ अर्थात ‘circular economy’ किंवा ज्या जैविक, नैसर्गिक घटकांपासून वस्तू बनवण्यात येतात, त्या वस्तू टिकाऊ वापर करता याव्यात अशा हेतूने बनवाव्यात. शेवटी जेव्हा त्या आपण कचरा टाकू, तेव्हा त्या वस्तूचे विघटन होऊन निसर्गाला पुन्हा तेच घटक प्राप्त व्हावेत. चला तर या पर्यावरण दिवसापासून आपण प्लास्टिकच्या पिशव्या, बशा, काटे-चमचे इत्यादी निर्धार करूया तसेच एकदा वापरून फेकण्यात येर्णाया वस्तूंचा पुनर्वापर करता येईल का? त्याबद्दलही फेरविचार करूया. प्लास्टिकऐवजी धातूचे काटे-चमचे व इतर भांडी वापरण्याचा निर्धार करूया.

प्लास्टिकमुक्तीचा नवा मार्ग

जगभर प्लास्टिकमुळे पर्यावरणाला धोका निर्माण झाला आहे. माणसासह अन्य प्राणी जीवनही धोक्यात आले आहे. प्लास्टिकचे विघटन आणि पुनर्प्रक्रियेबाबत जगभर विविध दावे केले जात असले आणि प्लास्टिकच्या निर्मितीवर बंधने येत असली तरी प्लास्टिकमुक्तीचे आव्हान कायम आहे. अशा स्थितीत भारतीय शास्त्रज्ञांना लागलेला नवा शोध आशेचा किरण आहे. या शोधाने अनेक प्रश्नांची उत्तरे मिळण्याची आशा आहे.

आज जगात वाढता प्लास्टिक कचरा हे एक मोठे आव्हान बनले आहे. ‘सगल यूज प्लास्टिक’ने यामध्ये खूप महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे. अत्यंत कमी घनतेचे पॉलीथिलीन डिस्पोजेबल किराणा सामानासाठी लागर्णाया पिशव्या तसेच अन्न पॅकेजमध्ये वापरले जाते. एवढेच नव्हे तर, पर्यावरणात सातत्याने वाढर्णाया कर्चयामुळे असंख्य समस्या निर्माण होत आहेत. शास्त्रज्ञांना गंगा-यमुनादी पवित्र नद्यांच्या पाण्यातही मोठ्या प्रम णावर मायक्रोप्लास्टिक असल्याचे पुरावे मिळाले होते. अशा प्रकारे प्लास्टिकच्या अति सूक्ष्म कणांनी आपल्या शरीरात प्रवेश केला आहे. आणखी एका संशोधनामध्ये लोक दर आठवड्याला अंदाजे पाच ग्रॅम मायक्रोप्लास्टिक कण गिळत आहेत, असे म्हटले आहे. मात्र दररोज ग्रहण केले जाणारे हे प्लास्टिक एका क्रेडिट कार्डच्या वजनाइतके आहे. यावरूनच आपण समस्येचे गांभीर्य ओळखू शकतो.

२०२२ मध्ये प्रथमच मानवी फुप्फुसात म ायक्रोप्लास्टिकचे कण आढळले होते. त्याचप्रमाणे, आत्तापर्यंत शास्त्रज्ञांना मानवी रक्त, फुप्फुस आणि नसांमध्येही मायक्रोप्लास्टिकचे अंश सापडले आहेत. ‘जर्नल एन्व्हायर्नमेंट इंटरनॅशनल’मध्ये प्रकाशित झालेल्या अभ्यासात न जन्मलेल्या बालकांच्या नाळेमध्येही मायक्रोप्लास्टिक्स असल्याचा पुरावा आढळला आहे. म्हणजेच आता पृथ्वी, आकाश, समुद्र, उंच पर्वत आणि अगदी दूरच्या ध्रुवापर्यंतही प्लास्टिक पोहोचले आहे. एवढेच नाही तर, शास्त्रज्ञांनी प्लास्टिकमध्ये तब्बल १६ हजार ३२५ रसायने आढळत असल्याची पुष्टी केली आहे. यातील २६ टक्के रसायने मानवी आरोग्यासाठी तसेच पर्यावरणासाठी हानिकारक असणे ही खरी चिंतेची बाब आहे. अशा स्थितीत प्लास्टिकचे प्रदूषण दिवसेंदिवस वाढत असल्याचे पाहता यापासून सुटका करून घेण्यासाठी प्रत्येकजण प्रयत्नशील आहेत.

अलीकडेच, प्लास्टिक प्रदूषणावरील आंतरराष्ट्रीय करारासाठी कॅनडाची राजधानी ओटावा येथे गांभीर्यपूर्वक विचारमंथन केल्यानंतर सर्व राष्ट्रांसाठी बंधनकारक कराराचा मसुदा मान्य करण्यात आला. तो या वर्षाच्या अखेरीस बुसान येथे पार पडर्णाया बैठकीत सहभागींपुढे सादर केला जाईल. आज जगातील कोणतेही राष्ट्र प्लास्टिक प्रदूषणापासून अस्पर्शित राहिलेले नाही. हे लक्षात घेऊनच संयुक्त राष्ट्रांनी अशा एका बंधनकारक करारासाठी पुढाकार घेतला आहे. प्लास्टिकच्या प्रदूषणामुळे संपूर्ण मानवजात आणि जैविक सभ्यता सातत्याने प्रभावित होत आहे. प्लास्टिक ही विसाव्या शतकातील सर्वात मोठी उपलब्धी असली तरी ती आता संपूर्ण मानवी जीवन आणि निसर्गासाठीही एक मोठे संकट बनले आहे. गेल्या काही वर्षांमध्ये एकदा वापरल्या जार्णाया प्लास्टिक सामग्रीवर निर्बंध लादले असले तरी दर वर्षी ६०० अब्ज डॉलर किमतीचे सुमारे चारशे दशलक्ष टन प्लास्टिक तयार होते, हे विसरून चालणार नाही. २०५० पर्यंत हेच उत्पादन वर्षाला सुमारे १०० कोटी टनांनी वाढण्याची शक्यता वर्तवण्यात आली आहे. निश्चितच ही बाब चिंता वाढवणारी आहे.

सध्या उत्पादित होर्णाया प्लास्टिकपैकी केवळ नऊ टक्के प्लास्टिकचा पुनर्वापर होत आहे. संयुक्त राष्ट्रांच्या पर्यावरण कार्यक्रमानुसार, बहुतेक प्लास्टिक एक तर उघड्यावर जाळले जाते किंवा इकडे तिकडे टाकले जात आहे. साहजिकच प्रदीर्घ काळ टिकत असल्यामुळे त्याचा वापर किंवा गैरवापर सुरूच आहे. तो कमी करण्यासाठी २०४० पर्यंत सर्व प्रकारच्या प्लास्टिकचे उत्पादन ६० टक्क्यांपर्यंत कमी करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे. प्लास्टिक समर्थकांचा युक्तिवाद आहे की ते केवळ ३.५ टक्के कार्बन उत्सर्जन करते; परंतु प्लास्टिकची सहज उपलब्धता आणि व्यापकता पाहता असा अंदाज लावला जाऊ शकतो की, ते पश्चिम प्रशांत महासागरात ३६ हजार फूट खोलीवर, तर माऊंट एव्हरेस्ट सारख्या २९ हजार फ ूट उंचीवरही विपुल प्रमाणात आढळते. त्यामुळेच व्यापक जनजागृती आणि नानाविध अंगाने प्रयत्न करूनही आपल्यातील अनेकजण शरीरात प्रवेश करर्णाया प्लास्टिकबद्दल अनभिज्ञ आहेत.

प्लास्टिकसोबतच आरोग्याला घातक असणारी अनेक रसायने सजीवांच्या शरीरात शिरली असून आपल्याला त्यांची कल्पना नाही. बहुधा या पृथ्वीवर प्लास्टिक नसणारे एकही ठिकाण आता उरले नसेल. प्लास्टिकचे सूक्ष्म कण अन्न, पाणी, कपडे इत्यादींमधून शरीरात प्रवेश करतात. सध्या सौंदर्य प्रसाधने आणि आरोग्य सेवेसाठीही प्लास्टिकचा वापर केला जात आहे. २० वर्षांपूर्वी प्रथमच लहान म्हणजेच दोन ते पाच मिलिमीटर आकाराचे प्लास्टिकचे कण सापडले. ते प्लास्टिकच्या मोठ्या तुकड्यांमधून तयार झाले होते.

यथावकाश ‘नॅनो प्लास्टिक’चा शोध लागला. हे प्लास्टिक अत्यंत सूक्ष्म आकाराचे आहे. या सूक्ष्म आकारामुळेच नॅनो प्लास्टिक सामान्य नजरेपासून लपून राहते आणि विविध माध्यमांद्वारे आपल्या शरीरात पोहोचल्यानंतर ऊतकांमध्ये जमा होते. पुढे याचेच दूरगामी परिणाम करतात. कर्करोग आणि मेंदूतील रक्तस्त्रावांसारख्या गंभीर परिस्थितीला शरीरात प्रवेश केलेले प्लास्टिक हे एक प्रमुख कारण आहे. आता ही बाब विविध अभ्यासातून स्पष्ट झाली आहे. मात्र प्लास्टिकमुक्त पर्यावरणाच्या संकल्पनेतील सर्वात मोठा अडथळा अर्थपूर्ण पर्यायाचा अभाव हा आहे. काही पर्याय सुचवले असले तरी, ते वापरण्याच्या दृष्टीने सोपे नाहीत. मात्र या गंभीर समस्येतून सुटका मिळवण्यासाठी प्लास्टिकचा पुनर्वापर करण्याची व्यवस्था मजबूत करणे आवश्यक आहे.

स्वच्छ भारत अभियानानंतर भारतात प्लास्टिकच्या वापरात लक्षणीय घट झाली आहे. अनेक ‘स्टार्ट अप्स’च्या माध्यमातून प्लास्टिक संकलन, पृथक्करण आणि पुनर्वापराच्या कामाला गती मिळाली आहे. पण हे सर्व प्रयत्न सूक्ष्म आणि ‘नॅनो प्लास्टिक’ला रोखण्यासाठी प्रभावी ठरत नाहीत. म्हणजेच प्रत्येक व्यक्ती वैयक्तिक पातळीवर प्लास्टिक वापरण्यापासून परावृत्त होत नाही, तोपर्यंत या समस्येपासून मुक्ती मिळणे अशक्य आहे. प्लास्टिक उत्पादन कमी करण्यासाठी धोरणात्मक पातळीवर कठोर पावले उचलावी लागतील. प्लास्टिकला योग्य पर्याय मिळेपर्यंत पुनर्वापरास प्रोत्साहन देण्याचे धोरण स्वीकारावे लागेल. प्लास्टिक कर्चयाची विल्हेवाट कशी लावायची ही बाबही अभ्यासपूर्वक ठरवावी लागेल. कारण उघड्यावर टाकले जाणारे प्लास्टिक सर्वाधिक विनाशकारी ठरत आहे.

थोडक्यात, या माध्यमातून होऊ पाहणारा विश्वाचा विनाश टाळण्यासाठी प्रत्येक व्यक्तीला जबाबदार राहावे लागेल. शेवटी प्लास्टिकचा कम ीत कमी किंवा प्रतिबंधित वापरच आपल्या हिताचा आहे. हे सगळे लक्षात घेता भारतीय शास्त्रज्ञांनी एक प्रकारची बुरशी शोधून काढली असून ती कमी जाडीचे प्लास्टिकही लवकर नष्ट करू शकते. चेन्नईच्या भारतीदासन आणि मद्रास विद्यापीठाच्या संशोधकांनी हा शोध लावला असून त्याचे परिणाम ‘नेचर सायंटिफिक रिपोर्टस’ या आंतरराष्ट्रीय जर्नलमध्ये प्रकाशित झाले आहेत. संशोधकांनी ‘क्लाडोस्पोरियम स्फेरोस्पर्मम’ नावाच्या या बुरशीला सूक्ष्म जीवांचा संसर्ग झालेल्या म ायक्रोप्लास्टिक्सच्या तरंगत्या ढिगार्यापासून वेगळे केले. ही बुरशी डिस्पोजेबल प्लास्टिक पिशव्या बनवण्यासाठी वापरल्या जार्णाया पॉलिमरचे त्वरित विघटन करण्यास तसेच त्याचे वजन कमी करण्यास मदत करू शकते, असे दिसून आले आहे.

प्लास्टिक नष्ट करण्यास मदत करर्णाया अशा बुरशीची ओळख याआधीही झाली असली तरी त्यांचा प्लास्टिक तोडण्याचा वेग कमी होता. अशा परिस्थितीत, शास्त्रज्ञांनी शहरी कर्चयाच्या ढिगांवर तसेच दूषित पाण्यात तरंगर्णाया प्लास्टिकच्या तुकड्यांवर आढळलेल्या ३३ बुरशीच्या प्रजातींचे परीक्षण केले आहे. याद्वारेच प्लास्टिकचा जलद नाश होण्यास मदत होणारी बुरशी ओळखली जाते. यासंबंधीच्या अभ्यासात २८ प्रकारच्या बुरशीमध्ये अत्यंत कमी घनतेचे पॉलीथिलीन (एलडीपीई) तोडण्याची क्षमता असल्याचे आढळून आले आहे. चाचणीमध्ये ‘क्लाडोस्पोरियम स्फेरोस्पर्मम’ नावाच्या बुरशीने सर्वोत्कृष्ट कामगिरी केल्याचे समोर आले. हा शोध किती महत्त्वाचा आहे, हे वेगळे सांगण्याची आवश्यकता नाही. प्लास्टिकमध्ये १६ हजारांहून अधिक रसायने आहेत. केवळ माणसांमध्ये नव्हे, तर उत्तराखंडच्या जंगलात हत्तींच्या शेणातही प्लास्टिकचे अंश सापडले. ही मोठ्या धोक्याची चिन्हे आहेत. आजही भारतातील ६७ टक्के ग्रामीण कुटुंबे प्लास्टिक कचरा जाळतात. असे असताना प्लास्टिकचे लवकर विघटन करर्णाया या बुरशीचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. ही बुरशी विघटनासाठी विशेष एंजाइम सोडते. त्यामुळे प्लास्टिकचे अतिसूक्ष्म तुकडे होतात. एकदा प्लास्टिकच्या तुकड्याची रचना कोलमडून त्यामध्ये भेगा, खड्डे आणि छिद्रे निर्माण झाली की पृष्ठभागही खडबडीत होतो. या बदलांमुळे प्लास्टिकच्या तुकड्यांचे वजन एका आठवड्यात १५.२ टक्क्यांनी कमी होते, तर ३१ दिवसांमध्ये त्यात तब्बल ५० टक्क्यांनी घट होऊ शकते. याचा अर्थ बुरशी प्लास्टिकचे तुकडे नष्ट करण्यास मदत करते. त्यामुळेच तिचा वापर वाढला, तर पृथ्वीवरील प्लास्टिक नष्ट करण्यास मोठी मदत होऊ शकेल, यात शंका नाही.

– मिलिंद बेंडाळे,
पर्यावरण अभ्यासक

सर्वसामान्यांच्या अंतर्मनातील आवाज

खबरदार... पोक्सो अंमलबजावणीत तडजोड नाही

मानवतेला काळीमा फासणाऱ्या बाल लैंगिक अत्याचाराच्या घटना आपल्या आजूबाजूला सध्या म ोठ्या प्रमाणात घडत आहेत. मानवी नात्याच्या क्रूरतेचा कळस गाठणाऱ्या या घटनांमुळे मन अगदी सुन्न होते. साहजिकच पुन्हा पुन्हा आपण सरकार आणि कायद्यांवर येतो. आपल्या मनोविकृत कृत्यांमुळे समस्त मानव जातीला मान खाली घालायला लावणाऱ्या या नराधमांनी आता खबरदार राहायला हवाय... बाल लैंगिक अत्याचार प्रतिबंधात्मक असणारा कायदा आता वरचेवर अधिकच कडक बनवला जात आहे. जेणेकरून कोणतीही मयादया न दाखवता या अपराध्यांना अधिकाधिक कडक शिक्षा मि ळेल. त्यामुळे आता या सर्वांनी लक्षात ठेवायला पाहिजे खबरदार... पोक्सो मुळे आत जाल...

बदलत्या सामाजिक आणि डिजिटल वातावरणात मुलांची सुरक्षितता हा अत्यंत गंभीर प्रश्न बनला आहे. अशावेळी भारतात लागू असलेला हा कायदा केवळ नियमांचा संच नाही, तर मुलांच्या सन्मान, सुरक्षितता आणि भवितव्याचे रक्षण करणारी भक्कम ढाल आहे. या कायद्याच्या अंमलबजावणीत कुठलीही शिथिलता परवडणारी नाही.

POCSO (Protection of children from Sexul offences Act,2012) हा भारतातील एक कडक कायदा आहे. जो अठरा वर्षाखालील मुलं आणि मुलींचं लैंगिक अत्याचारापासून संरक्षण करण्यासाठी बनवला आहे. जर कोणी अल्पवयीन मुलांशी चुकीचं, अयोग्य किंवा लैंगिक स्वरूपाचे वर्तन केलं तर त्याच्यावर पोक्सो अंतर्गत गुन्हा दाखल होऊ शकतो आणि त्याला तुरुंगाची हवा खावीच लागेल.

काय गोष्टी पोक्सो अंतर्गत गुन्हा ठरतात

अल्पवयीन मुलांशी कोणतही लैंगिक वर्तन

- चुकीचे स्पर्श
- अश्लील बोलणे, मेसेजेस पाठव
- फोटो /व्हिडिओ काढणे किंवा शेअर करणे.
- ऑनलाइन (सोशल मीडियावर) त्रास देणे
- का गरजेचा आहे हा कायदा आजच्या काळात

मुलांच्या सुरक्षिततेसाठी हा कायदा खूप महत्त्वाचा आहे तो फक्त शिक्षा देण्यासाठी नाही, तर भीती निर्माण करून चुकीच्या गोष्टी थांबवण्यासाठी आहे. समाजातील प्रत्येक स्तरावरील घटकातील बालकांबाबत जागृती करण्यासाठी हा कायदा आहे. खबरदार... हा शब्द फक्त धमकी नाही तर एक इशारा आहे तो म्हणजे-

- मुलांच्या सुरक्षिततेची कुठलीही तडजोड नाही
- सर्वांनी सर्वच ठिकाणी जबाबदार वर्तन ठेवा.
- सर्वांनीच कायद्याचा आदर ठेवावा.
- हा कायदा का इतका महत्त्वाचा आहे या कायद्यामुळे- १८ वर्षाखालील प्रत्येक मुलाचे संरक्षण होतं.
- मुलगा आणि मुलगी दोघांनाही समान न्याय दिला जातो.
- या कायद्यांतर्गत जलद गतीने खटले चालवण्यासाठी विशेष न्यायालयांची स्थापना केली जाते.
- पीडित मुलाची ओळख पूर्णपणे गुप्त ठेवण्याची तरतूद यामध्ये केली आहे.
- पोलीस डॉक्टर आणि न्यायव्यवस्थेवर स्पष्ट जबाबदाऱ्या या कायद्यांतर्गत निश्चित करण्यात आलेले आहे. म्हणजे हा कायदा पीडिताच्या बाजूने उभे राहणारा आणि आपल्या कठोर शिक्षा देणार आहे.
- पोक्सो बाबत तडजोड म्हणजे
- गुन्हेगाराला माफ करणं
- दबावाखाली तक्रार मागे घेणे.
- समाजात बदनामी होईल म्हणून शांत बसन.
- लहानसा प्रकार आहे म्हणून दुर्लक्ष करणे.

पण सत्य अस आहे की, अशा प्रत्येक तडजळीम ुळे गुन्हेगाराचे धाडस वाढतं आणि पिढीत मुलाच आयुष्य उध्वस्त होतं.

- अंमलबजावणी तडजोड का धोकादायक

POCSO च्या अंमलबजावणीत जर तडजोड झाली तर त्याचे परिणाम गंभीर असतात-

- यामुळे गुन्हेगार मोकाट राहतात. कायद्याची भीती कमी झाली की गुन्हे वाढतात. त्याचा परिणाम सर्वांनाच भोगावे लागतो.
- पीडित मुलांमध्ये भीती आणि अपराधी भाव वाढतो. लहानपणापासूनच आपल्यावर अन्याय झाला तरी न्याय मिळत नाही ही भावना पीडित मुलाच्या मनाम ध्ये निर्माण होते.
- समाजात चुकीचा संदेश जातो. लोकांना वाटू लागतं अशा गोष्टी चालतात.
- लोकांचा न्यायव्यवस्थेवरचा विश्वास ढासळतो. कायदा असला तरी तो वापरला जात नाही अशी धरणा लोकांच्या मनामध्ये निर्माण होण्याची शक्यता असते.

कोणाची काय जबाबदारी?

पालक - मुलांशी आपण मोकळेपणाने बोलायला हवं. Good Touch- Bad Touch याविषयी मुलांची जागृती करून द्यायला हवी. मुलाचं थोडं जरी वर्तन बदललं तरी त्यावर गांभीर्याने लक्ष द्यायला हवं.

शाळा आणि शिक्षक– शाळेमध्ये सुरक्षित वातावरण निर्माण करायला हवं. जर तुम्हाला काही संशयास्पद गोष्टी नजरेस पडल्या तर लगेच आपल्या वरिष्ठानकडे याबाबत रिपोर्ट करायला हवा. मुलांच्या मनामध्ये आत्मविश्वास द्यायला हवा जेणेकरून ते तुम्हाला प्रत्येक गोष्ट सांगू शकतील.

समाज– समाजाने आता बघ्याची भूमिका सोडून द्यायला हवी. कदाचित लोन तुमच्या घरापर्यंत येऊ शकत. आपण सदैव पीडिताला साथ द्यायला हवी. कोणत्याही वेळी आपण गुन्हेगारांना समर्थन दिलं नाही पाहिजे, गुन्हेगार कितीही जवळचा असला तरी.

डिजिटल युगातील नवी आव्हाने

आज गुन्हे फक्त प्रत्यक्षात नाहीतर ऑनलाईन ही वाढले आहेत. सोशल मीडियाद्वारे मोठ्या प्रमाणात फसवणूक केली जाते. ती आर्थिक फसवणुकीबरोबर लैंगिक स्वरूपाची ही असू शकते. सोशल मीडियाद्वारे अश्लील मेसेज किंवा फोटो पाठवले जात आहेत. गेमिंग ॲप्स वगैरे एकमेकांशी संपर्क केला जात आहे. या सर्व बाबींवर मुलांच्या बाबतीत आता पालकांनी व समाजाने लक्ष ठेवायलाच हवे. यातील बऱ्याच ॲप्सवर शासनाने बंदी घातलेली आहे, तरीही अनधिकृत रित्या काही ॲप्स अजूनही चालू आहे. त्याबाबत माहिती घेऊन जागृती केलीच पाहिजे. त्यामुळे पोस्को ची अंमलबजावणी ऑनलाइन जगातील तितकीच कडक असणे आवश्यक आहे.

- समाजासाठी संदेश

खबरदार... तडजोड नाही! हा फक्त कायद्याचा इशारा नाही तर आपल्या मूल्यांचा आरसा आहे.

- मुलांची सुरक्षितता ही कुठलीही समजूतीची बाब नाही.
- ती एक अविचल जबाबदारी आहे.
- POCSO कायदा अस्तित्वात आहे पण त्याची खरी ताकद त्याच्या कठोर आणि प्रामाणिक अंमलबजावणीत आहे. आपण जर त्याबाबत तडजोड केली, तर आपण गुन्हेगाराला बळ देतो आणि निष्पाप मुलांचं आयुष्य अंधारात ढकलत असतो. म्हणून आज प्रत्येकाने ठामपणे म्हणायला हवं खबरदार... पोक्सो अंमलबजावणीत कोणतीही तडजोड नाही!

– श्री. प्रशांत वाघमारे

राम चरण स्टार ‘पेड्डी’ चा बॉक्स ऑफिसवर धडाका; पहिल्याच दिवशी १३५.३६ कोटींची विक्रमी कमाई!

राम चरण मुख्य भूमिकेत असलेला पेड्डी हा यंदाच्या वर्षातील सर्वात बहुप्रतीक्षित पॅन-इंडिया चित्रपटांपैकी एक होता. या चित्रपटात जान्हवी कपूर आणि जगपती बाबू यांनीही महत्त्वपूर्ण भूमिका साकारल्या आहेत. सुपरहिट गाणी, दमदार प्रमोशनल कंटेंट आणि प्रभावी ट्रेलरमुळे सोशल मीडियावर प्रचंड चर्चा रंगवल्यानंतर हा चित्रपट अखेर ४ जून रोजी जगभरातील चित्रपटगृहांम ध्ये प्रदर्शित झाला. प्रदर्शनानंतर पेड्डी ने थिएटरमध्ये अक्षरशः धुमाकूळ घातला आहे. धैर्य, जिद्द आणि म नाला भिडणारी कथा पाहण्यासाठी प्रेक्षकांची मोठी गर्दी होत असून चाहत्यांमध्ये जल्लोषाचे वातावरण आहे. तसेच चित्रपटाला प्रेक्षकांकडून उत्कृष्ट प्रतिसाद आणि सकारात्मक प्रतिक्रिया मिळत आहेत.

या जबरदस्त प्रतिसादाचा परिणाम बॉक्स ऑफिसवरील कमाईतही स्पष्टपणे दिसून आला आहे. पेड्डी ने पहिल्याच दिवशी जगभरात रू.१३५.३६ कोटींहून अधिक ग्रॉस कलेक्शन करत दमदार सुरुवात केली असून, यंदाच्या वर्षातील सर्वात म ोठ्या ओपनिंगपैकी एक नोंदवली आहे. सकारात्मक वर्ड ऑफ माऊथ आणि वाढत्या प्रेक्षकसंख्येमुळे चित्रपटाच्या हिंदी आवृत्तीनेही पहिल्याच दिवशी उल्लेखनीय वाढ नोंदवली आहे.

चित्रपटाला मिळणारे कौतुक आणि समोर असलेला वीकेंड पाहता, येत्या काही दिवसांत पेड्डी आणखी नवे विक्रम प्रस्थापित करेल, अशी अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे. ही कामगिरी राम चरणसाठी विशेष ठरली आहे, कारण "RRR' नंतर रू.१०० कोटींहून अधिक ओपनिंग करणारा हा त्यांचा दुसरा चित्रपट ठरला आहे. यासोबतच एकापेक्षा अधिक वेळा १०० कोटींपेक्षा जास्त ओपनिंग डे कलेक्शन देणारे ते जगातील केवळ पाचवे अभिनेते बनले आहेत. ही आनंदाची बातमी शेअर करताना निर्मात्यांनी लिहिले,

बॉक्स ऑफिस चॅम्पियन - PEDDI सर

पहिल्याच दिवशी जगभरात रू.१३५.३६ कोटींहून अधिक ग्रॉस कलेक्शन आता आपल्या जवळच्या चित्रपटगृहात #PEDDI ला भेटा.

तुमची तिकिटे आत्ताच बुक करा

२३ मे रोजी भोपाळ येथे आयोजित करण्यात आलेला पेड्डी चा भव्य म्युझिकल लॉन्च इव्हेंट यंदाच्या वर्षातील सर्वात मोठ्या आणि संस्मरणीय चित्रपट सोहळ्यांपैकी एक ठरला. या शानदार कार्यक्रमात राम चरण, जान्हवी कपूर, रवी किशन, शिव राजकुमार, दिव्येंदू शर्मा, जगपती बाबू, दिग्दर्शक बुच्ची बाबू सना आणि ऑस्कर विजेते संगीतकार ए. आर. रहमान यांच्यासह संपूर्ण कलाकार आणि तांत्रिक टीम उपस्थित होती. त्यांनी चाहत्यांसाठी हा सोहळा अविस्मरणीय बनवला. या चित्रपटात राम चरण यांनी ‘क्रॉसओव्हर ॲथलीट’ची भूमिका साकारली आहे. ही व्यक्तिरेखा अशा महान क्रीडापटूंच्या प्रवासातून प्रेरित आहे, ज्यांनी आपल्या अंतिम ध्येयापर्यंत पोहोचण्यापूर्वी विविध खेळांमध्ये आपली क्षमता सिद्ध केली होती. जसे महेंद्रसिंग धोनी क्रिकेटचा सुपरस्टार होण्यापूर्वी फुटबॉल खेळत होते आणि सचिन तेंडुलकर यांनी क्रिकेटमध्ये इतिहास घडवण्यापूर्वी टेनिसमध्येही रस दाखवला होता. पेड्डी ही जिद्द, परिवर्तन आणि मोठी स्वप्ने पूर्ण करण्याच्या ध्यासाचा उत्सव साजरा करणारी कथा आहे.

दरम्यान, ए. आर. रहमान यांचे सुपरहिट संगीतही चित्रपटाच्या यशाला अधिक गती देत आहे. ‘चिकिरी चिकिरी’ या गाण्याने यूट्यूबवर २०० दशलक्ष (२० कोटी) व्ह्यूजचा टप्पा ओलांडला आहे. ‘रई रई रा रा’ ला ७४ दशलक्षांहून अधिक व्ह्यूज मिळाले आहेत, तर ‘हेल्लाल्लो’ या गाण्याने ३४ दशलक्षांहून अधिक व्ह्यूज मिळवले आहेत. या गाण्यांच्या लोकप्रियतेमुळे पेड्डी हा यंदाच्या वर्षातील सर्वात मोठ्या सिनेमॅटिक ब्लॉकबस्टर्सपैकी एक असल्याचे सिद्ध झाले आहे.

बुच्ची बाबू सना लिखित आणि दिग्दर्शित या चित्रपटात राम चरण यांच्यासोबत शिव राजकुमार, जान्हवी कपूर, दिव्येंदू शर्मा आणि जगपती बाबू यांसारख्या दमदार कलाकारांची फळी आहे. चित्रपटाची निर्मिती वेंकट सतीश किलारू यांनी वृद्धी सिनेमाजच्या बॅनरखाली केली असून मायथ्री मूव्ही मेकर्स, सुकुमार रायटिंग्स आणि खतध एंटरटेनमेंट यांनी सहनिर्मिती केली आहे. ईशान सक्सेना हे चित्रपटाचे सहनिर्माते आहेत.

२०२० मध्ये स्थापन झालेल्या खतध एंटरटेनमेंटने आज भारतातील आघाडीच्या निर्मिती संस्थांमध्ये आणि चित्रपट हक्क खरेदी करणाऱ्या कंपन्यांमध्ये आपले मजबूत स्थान निर्माण केले आहे. प्रीमियम आयपी आणि चित्रपट हक्कांची भारतातील सर्वात मोठी फिल्मोग्राफी उभारण्याच्या दिशेने कंपनी सातत्याने वाटचाल करत आहे. तसेच जगभरातील प्रेक्षकांच्या मनाला भिडणारे दर्जेदार चित्रपट निर्माण करण्यासाठी ती निर्मात्यांना प्रोत्साहन आणि पाठबळ देत आहे.

चित्रपटाच्या पडद्यामागेही एक अत्यंत सक्षम आणि अनुभवी तांत्रिक टीम कार्यरत आहे. संगीत ए. आर. रहमान यांचे असून छायाचित्रण आर. रत्नवेलू यांनी केले आहे. निर्मिती रचना अविनाश कोल्ला यांची आहे, संपादन नवीन नूली यांनी केले आहे, तर व्ही. वाय. प्रवीण कुमार हे कार्यकारी निर्माता आहेत. या भक्कम टीममुळे चित्रपटाची सिनेमॅटिक भव्यता आणि प्रेक्षकांमधील उत्सुकता आणखी वाढली आहे.

'प्रस्तावित देवस्थान इनाम निर्मूलन कायदा, २०२६ च्या मसुद्यावर कायदेशीर, धार्मिक व सामाजिक कारणास्तव जाहीर हरकत आणि आक्षेप नोंदवण्याबाबत'

प्रस्तावित देवस्थान इनाम निर्मूलन कायदा, २०२६ च्या मसुद्यावर कायदेशीर, धार्मिक व सामाजिक कारणास्तव जाहीर हरकत आणि आक्षेप नोंदवण्याबाबत खाली स्वाक्षरी करणार, प्रस्तावित देवस्थान इनाम निर्मूलन कायदा, २०२६ चा मसुदा सखोलपणे अभ्यासला असून, त्यातील विभिन्न कलमे आणि तरतुदींवर खालीलप्रमाणे तीव्र कायदेशीर, धार्मिक, आणि सामाजिक आक्षेप नोंदवत आहोत.

भाग १: हरकतीचे मुख्य कायदेशीर व संस्कृतीनिष्ठ मुद्दे

१. उपोद्घातः भारतीय संस्कृती, ग्रामदेवता आणि शाश्वत भूमी

भारतीय संस्कृतीची पायाभरणी केवळ राजकीय सत्ता, प्रादेशिक सीमा किंवा आर्थिक समीकरणांवर झालेली नाही; तर ती धर्म, समाज, परंपरा आणि सामूहिक जनजीवन यांच्या परस्पर सौहार्दातून आणि एकात्मतेतून आकारास आली आहे. भारतामध्ये जेव्हा गावांच्या स्थापना झाल्या, तेव्हा केवळ मानवी वस्त्या निर्माण झाल्या नाहीत, तर त्या वस्त्यांना 'ग्रामदेवतेच्या स्थापने द्वारे' एक आध्यात्मिक आणि सांस्कृतिक ओळख मिळाली.

गावांच्या निर्मितीसोबतच, जमिनीचा एक विशिष्ट भाग देवता, मंदिर, मठ आणि धार्मिक कार्यासाठी कायमस्वरूपी आरक्षित आणि सुरक्षित ठेवला गेला. या जमिनींमधून मिळणारे उत्पन्न देवतेची नित्यपूजा, मठांचे नियमन, धार्मिक विधी, उत्सव, जत्रा आणि इतर पवित्र कार्यांसाठी वापरले जात असे. या व्यवस्थेला संपूर्ण सामाजिक मान्यता, लोकमान्यता आणि राजेशाही राजाश्रय लाभला होता.

२. 'यावच्चंद्रदिवाकरौ' हा सनातन सिद्धांतः राजवैभव, इष्ट दैवते आणि विजयाची स्मारके

पारंपरिक भारतीय राज्यव्यवस्थेत राजा हा केवळ राजकीय शासक नव्हता, तर तो 'धर्माचा रक्षक' (Protector of Dharma) होता. राजांनी मिळवलेल्या विजयाचे प्रतीक म्हणून अनेकदा त्यांनी आपल्या कुलदेवतेची, मंदिरांची, आध्यात्मिक पीठांची (_R>) किंवा विशिष्ट 'विजयाची दैवते' आणि 'इष्ट दैवते' यांची स्थापना केली. या दैवतांचे वैभव आणि धार्मिक विधी अखंड सुरू राहण्यासाठी राजांनी विशाल भूखंड आणि गावेच्या गावे इनाम म्हणून दान दिली.

'यावच्चंद्रदिवाकरौ‌ अर्थात 'जोपर्यंत आकाशात सूर्य आणि चंद्र अस्तित्वात आहेत, तोपर्यंत हे दान कायम राहील.' पैसा, सोने किंवा इतर जंगम मालमत्ता चोरली जाऊ शकते किंवा नष्ट होऊ शकते; परंतु जमीन ही शाश्वत आणि स्थावर आहे. म्हणूनच, देवस्थान, मंदिरे आणि मठांच्या अस्तित्वाचा आर्थिक पाया मजबूत ठेवण्यासाठी जमीन हा सर्वात सुरक्षित आणि चिरंतन स्रोत मानला गेला.

याउलट, प्रस्तावित कायदा, २०२६ हा जुन्या संरक्षणात्मक प्रशासकीय धोरणांकडून पूर्णपणे 'महसूलवादी आणि निर्मूलनवादी' (Abolition-R>egrant Model) धोरणाकडे झुकणारा आहे, जो या शाश्वत परंपरेला आणि राजधर्माच्या वचनांना थेट छेद देतो.

३. 'अंगभोग' आणि 'रंगभोग' परंपराः विविध इनामी व धार्मिक कामे

देवतेचे अस्तित्व केवळ पूजेपुरते मर्यादित नव्हते, तर तिला एक 'जिवंत राजेशाही व्यक्तिमत्त्व' मानले गेले होते. त्यातूनच 'अंगभोग' (देवतेचे स्नान, वस्त्रे, अमूल्य अलंकार, गंध, नित्य नैवेद्य, महाप्रसाद इत्यादी) आणि 'रंगभोग' (मंदिरातील उत्सव, जत्रा, पालखी, संगीत, नृत्य, कीर्तन, रोषणाई, वाजंत्री सेवा इत्यादी) या अत्यंत समृद्ध परंपरांचा उदय झाला.

या अंगभोग आणि रंगभोगाच्या विविध धार्मिक आणि इनामी कामांसाठी एका संपूर्ण सामाजिक रचनेची निर्मिती करण्यात आली होती. यामध्ये केवळ मुख्य पुजारी किंवा गुरव नव्हते, तर मठांचे नियमन पाहणारे प्रगल्भ 'मठाधिपती', 'वहितवाटदार', नैवेद्यासाठी साहित्य पुरवणारे, पालखी उचलणारे मानकरी, वाजंत्री (संगीतकार), चौगुले, आणि मंदिराची अंतर्गत व बाह्य व्यवस्था ठेवणारे विविध सेवाधारी वर्ग समाविष्ट होते. या प्रत्येकाला त्यांच्या विशिष्ट धार्मिक सेवेच्या (कामगिरीच्या) मोबदल्यात विशिष्ट जमिनी कायमस्वरूपी इनाम म्हणून नेमून दिल्या गेल्या होत्या, जेणेकरून पिढ्यानपिढ्या त्यांचा उदरनिर्वाह आणि देवतेची सेवा दोन्ही विनाअडथळा सुरू राहील.

४. कायमस्वरूपी उत्पन्नाच्या साधनांचे हननः कधीही न भरून येणारे नुकसान

प्रस्तावित कायदा, २०२६ मुळे या संपूर्ण पारंपरिक आणि धार्मिक रचनेचे अपरिमित आणि कधीही न भरून येणारे नुकसान होणार आहे:

शाश्वत उपजीविकेचे हननः देवस्थान आणि मठांच्या जमिनींचे 'भोगवटादार वर्ग-१' (Occuancy Class-I) मध्ये रूपांतर करून त्या खुल्या बाजारात आणल्यामुळे, या विविध धार्मिक कामांवर जगणाऱ्या शेकडो कुटुंबांच्या कायमस्वरूपी उत्पन्नाचे साधन एका फटक्यात हिरावून घेतले जाईल.

अंगभोग आणि रंगभोगाचा अंतः जब्या या जमिनी महसूलपात्र होऊन वैयक्तिक मालकीच्या किंवा व्यावसायिक स्वरूपाच्या होतील, तेव्हा देवतेच्या रोजच्या नैवेद्यापासून (अंगभोग) ते वार्षिक उत्सवांपर्यंत (रंगभोग) लागणारा खर्च कुठून येणार, हा गंभीर यक्षप्रश्न निर्माण होईल. पर्यायाने, शतकांपासून चालत आलेल्या सांस्कृतिक आणि धार्मिक परंपरा कायमच्या खंडित होतील.

सांस्कृतिक विस्थापनः इनामी जमिनी नष्ट झाल्यामुळे वाजंत्री, मानकरी आणि कनिष्ठ सेवाधारी वर्गाला मंदिरातील सेवा सोडून पोटापाण्यासाठी इतरत्र स्थलांतर करावे लागेल. हा केवळ आर्थिक फटका नाही, तर एका संपूर्ण लोकसंस्कृतीचा आणि परंपरेचा पद्धतशीरपणे होणारा कायदेशीर अंत आहे, ज्याची भरपाई भविष्यात कधीही होऊ शकणार नाही.

५. विधिक व्यक्तिमत्त्व (Juristic Personality) विरुद्ध 'संस्था' (Institution)

पारंपरिक आणि प्रस्थापित हिंदू कायद्यानुसार, देवस्थानची देवता ही एक जिवंत विधिक व्यक्ती (Juristic Personality) मानली जाते. मालमत्ता ही कोणत्याही व्यक्तीची किंवा TRUST ची नसून ती थेट देवतेच्या मालकीची असते. मात्र, प्रस्तावित 2026 च्या मसुद्यात देवतेला आणि मठांच्या स्वायत्ततेला त्यांच्या सर्वोच्च कायदेशीर स्थानावरून खाली खेचून, देवस्थान किंवा मठाला केवळ एक 'खपींीळींीळेप' (संस्था) म्हणून मर्यादित प्रशासकीय व्याख्येत आणले गेले आहे.

कायदेशीर परिणामः देवस्थान व मठांना जिवंत विधिक व्यक्ती न मानता केवळ 'संस्था' मानल्यामुळे, देवतेच्या, मठांच्या आणि त्याशी जोडलेल्या विविध सेवाधाऱ्यांच्या इनामी जमिनींचे कायदेशीर संरक्षण कवच कमकुवत होईल.

शासकीय नियंत्रण व सरकारीकरणः काही जमिनी थेट शासनाकडे निहित (Vest) होणार असल्याने देवस्थान व मठांच्या मालमत्तेचे सरकारीकरण होण्याची शक्यता निर्माण होते. तसेच, वाद झाल्यास दिवाणी न्यायालयांचे (Civil Courts) अधिकार मर्यादित करून सर्व अधिकार महसूल प्रशासनाकडे (Revenue Authorities) केंद्रित केले जात आहेत. हा बदल भारतीय संविधानाच्या कलम २५ व २६ मधील धार्मिक स्वातंत्र्याच्या आणि मठांच्या अंतर्गत व्यवस्थापनाच्या अधिकारशी विसंगत ठरतो.

६. 'देवराई' आणि मठांच्या अंतर्गत व्यवस्थापनाचा विनाश

भारतातील अनेक भागांमध्ये देवस्थान आणि मठांच्या जमिनी या 'देवराई' (Sacred Groves), 'देवभूमि' व 'देवराहाट' म्हणून ओळखल्या जातात. ही भारताची प्राचीन पर्यावरण संवर्धनाची व्यवस्था आहे. या पवित्र क्षेत्रांमध्ये झाडे तोडणे, निसर्गाची हानी करणे किंवा व्यावसायिक शोषण करणे धार्मिकदृष्ट्या निषिद्ध होते. मठाधिपतींच्या मार्गदर्शनाखाली या जमिनींचे नैसर्गिक स्वरूप हजारो वर्षे टिकून राहिले. नवीन कायद्यान्वये जमिनींचे स्वरूप बदलून मालकी हक्क बहाल केल्यास, या प्राचीन देवराईचे आणि मठांच्या संरक्षित जमिनींचे व्यावसायिक क्षेत्रात रूपांतर होईल, ज्यामुळे निसर्गाचा आणि आध्यात्मिक वातावरणाचा समतोल धोक्यात येईल.

७. सेवाधारी (पुजारी, गुरव, वाजंत्री, मानकरी) आणि मठाधिपती वर्गावरील सामाजिक-धार्मिक अन्याय

या कायद्याचा सर्वात संवेदनशील सामाजिक परिणाम म्हणजे पिढ्यानपिढ्या मंदिरांची सेवा करणारे पारंपरिक लोक आणि मठांचे नियमन पाहणारे मठाधिपती यांच्या हक्कांचे होणारे खच्चीकरणः

"Inferior Holder" (कनिष्ठ धारक) वर्गीकरणः जुन्या शासकीय परिपत्रकांमध्ये ज्या पारंपरिक सेवाधाऱ्यांना आणि मठांचे संरक्षण करणाऱ्या मठाधिपतींना व वहिवाटदारांना व्यवस्थेचा 'मुख्य केंद्रबिंदू' मानले गेले होते, त्यांना नवीन मसुद्यात केवळ 'कनिष्ठ धारक' दर्जा देण्यात आला आहे. यामुळे त्यांच्या धार्मिक, आध्यात्मिक आणि सामाजिक प्रतिष्ठेला मोठा धक्का बसेल.

मठ आणि मंदिरांचे व्यवस्थापन दुबळे होणेः इनामदार म्हणजे केवळ 'देवस्थान' अशी संकुचित व्याख्या केल्यामुळे, पारंपरिक वहिवाटदार, मठाधिपती आणि अंगभोग-रंगभोगाशी संबंधित विविध मानकरी यांची स्वतंत्र ओळख पुसली जाईल. संपूर्ण प्रक्रियेला केवळ 'जमीन महसूल आणि प्रशासकीय नियमांच्या' चौकटीत बसवल्यामुळे मठाधिपतींच्या आध्यात्मिक अधिकारांचे आणि विविध सेवाधाऱ्यांच्या पारंपरिक अधिकारचे पूर्णतः अवमूल्यन होणार आहे.

८. अनधिकृत ताब्याचे नियमितीकरण आणि जमीन बळकावण्याचा धोका (ङरपव ऋीरललळपस)

जुन्या प्रशासकीय धोरणांचा मुख्य उद्देश देवस्थान आणि मठांच्या जमिनींचे परकीय आक्रमणांपासून आणि अनधिकृत कब्जापासून संरक्षण करणे हा होता. याउलट, प्रस्तावित कायदा २०२६ हा विशिष्ट अटींवर बेकायदेशीर ताब्याला (ङेपस ड्डीर्शीीळेप) कायदेशीर वैधता देण्याची तरतूद करतो. यामुळे जमिनीचा मूळ हेतू (देवकार्य/मठ व्यवस्थापन) बाजूला पडून, मठांच्या आणि मंदिरांच्या जमिनी बळकावणाऱ्यांना आणि भू-माफियांना प्रोत्साहन मिळण्याचा मोठा धोका निर्माण होईल.

भाग २: तुलनात्मक आक्षेप तक्ता (Objection Matrix)

क्र. मसुद्यातील तरतूद / संकल्पना
कायदेशीर आणि व्यावहारिक परिणाम
संस्कृतीनिष्ठ व संस्थात्मक विसंगती

१ "Institution" (संस्था)
व्याख्या
देवतेचे आणि मठांचे स्वतंत्र विधिक अस्तित्व संपुष्टात येते. मंदिर आणि मठांचे स्वायत्त विधिक कवच नष्ट होते.

२ "Incidents Abolished"
ऐतिहासिक इनामी हक्क, वहिवाट व विशेषाधिकार रद्द होतात.
'यावच्चंद्रदिवाकरौ' सिद्धांताचा आणि पारंपरिक अंगभोग-रंगभोग नियमांचा भंग.

३. "Vesting in Government"
देवस्थान व मठांच्या जमिनी थेट शासनाकडे वर्ग होतात.
मालमत्तेचे सरकारीकरण होते व मठाधिपती/विश्वस्तांचे नियंत्रण संपुष्टात येते.

४. Occupancy Class-I
जमीन खुल्या बाजारात खरेदी-विक्रीसाठी मुक्त होते. देवभूमी आणि मठाच्या पवित्र जमिनींचे व्यावसायिक मालमत्तेत रूपांतर होऊन उपजीविकेचे साधन नष्ट होते.

५ न्यायालयीन अधिकार मर्यादा
दिवाणी न्यायालयांऐवजी महसूल अधिकाऱ्यांना सर्वोच्च अधिकार.
मठाधिपती, पुजारी व सर्व सेवाधाऱ्यांच्या नैसर्गिक न्याय मिळण्याच्या अधिकाराचा संकोच.

भाग ३: अंतिम मागण्या

प्राधिकरणाकडे माझ्या अंतिम मागण्या खालीलप्रमाणे आहेतः

प्रस्तावित देवस्थान इनाम निर्मूलन कायदा, २०२६ मधील 'अलेश्रळींळेप-ठशसीरपीं' मसुद्याचा तातडीने पुनर्विचार करून तो रद्द करण्यात यावा.

देवतेचे स्वतंत्र विधिक अस्तित्व, मठांच्या जमिनी आणि अंगभोग-रंगभोगासाठी समर्पित असलेली वतने 'यावच्चंद्रदिवाकरौ' तत्त्वानुसार पूर्णतः स्वायत्त व अबाधित राखली जावीत. पारंपरिक सेवाधारी (पुजारी/गुरव), मठांचे नियमन व व्यवस्थापन पाहणारे मठाधिपती व वहिवाटदार, तसेच वाजंत्री, मानकरी आणि धार्मिक कामे करणाऱ्या सर्व घटकांच्या हक्कांचे संपूर्ण संरक्षण करून त्यांचे 'कनिष्ठ धारक' हे वर्गीकरण त्वरित रद्द करण्यात यावे. देवस्थान व मठांच्या मालमत्तेचे कोणत्याही प्रकारचे थेट वा अप्रत्यक्ष सरकारीकरण किंवा व्यापारीकरण रोखण्यासाठी कडक प्रतिबंधात्मक कायदेशीर सुधारणा करण्यात याव्यात, जेणेकरून त्यांच्या शाश्वत उपजीविकेचे साधन सुरक्षित राहील. देवस्थानच्या आणि मठांच्या परंपरेचे व त्यांच्या भूमीचे रक्षण करणे म्हणजे भारताच्या सांस्कृतिक आत्म्याचे आणि तिच्या प्रजेच्या हक्कांचे रक्षण करणे होय.

भाग १

भारतामध्ये मध्ययुगात भक्ती चळवळीतून संत परंपरा बहरली होती. जात, धर्म आणि बाह्य कर्मकांडांना नाकारून प्रेम, समानता आणि भक्तीवर या संतांनी भर दिला. या संत परंपरेतील एक प्रमुख नाव म्हणजे संत कबीर. ते एक विचार सूर्य होते. त्यांनी निर्गुण भक्तीवर भर दिला तसंच जातीभेद व अवडंबरावर प्रहार केला. या संत परंपरेनं भारतीय संस्कृतीचं पुनरुज्जीवन केलं आणि समाजाला नैतिक दिशा दाखवली. संत कबीर यांनी व्यावहारिक दृष्टिकोन ठेवून जे पाहिलं, अनुभवलं तेच आपल्या शिकवणुकीतून जनतेच्या भाषेत सांगितलं. संत कबीर आणि संत तुकाराम यांच्या रचनांमध्ये साधर्म्य आढळते. संत नामदेवांप्रमाणे संत कबीर यांच्याही काही रचनांचा समावेश शिखांच्या गुरू ग्रंथसाहेब मध्ये करण्यात आला आहे.

संत कबीर यांची जन्मकथा रहस्यमय आहे. काशीच्या लहरतारा सरोवरामध्ये एका शुभ्र कमळाच्या फुलावर कबीरदासजी बालरुपात प्रकट झाले. त्यावेळी नीरु आणि नीमा हे निपुत्रिक विणकर दांपत्य तिथं होतं. त्यांनी या बालकाला पाहिलं. बाळाला ते आपल्या घरी घेऊन आले. ही घटना विक्रम संवत १४५५ मधील आहे. मुस्लिम विणकर परिवारात वाढलेले संत कबीर हे देखील विणकराचं काम करू लागले. अवतीभोवती दिसणारं असत्य, छळ, पाखंड त्यांना सहन होत नव्हतं. धर्मांधता, अंधविश्वास आणि कुप्रथांविरुद्ध त्यांनी आपल्या रचनांमधून आवाज उठवला. शबद, साखी (साक्षी), भजन आणि रमैनी या स्वरुपातील त्यांची शिकवण निरक्षरांपासून पंडितांपर्यंत सर्वांनी स्वीकारली. काशीचे विद्वान पंडित रामानंद हे कबीरांचे गुरू होते. रामानंदांना त्यांनी गुरु कसं करून घेतलं ही कथा देखील रंजक आहे. रामानंद रोज पहाटे अंधारातच गंगेच्या घाटावर जाऊन स्नान करत असत. एक दिवस अंधारात ते घाटावरील पायऱ्या उतरत असताना कबीर त्या पायऱ्यांवर झोपले. रामानंदजींचा पाय त्यांना लागला.

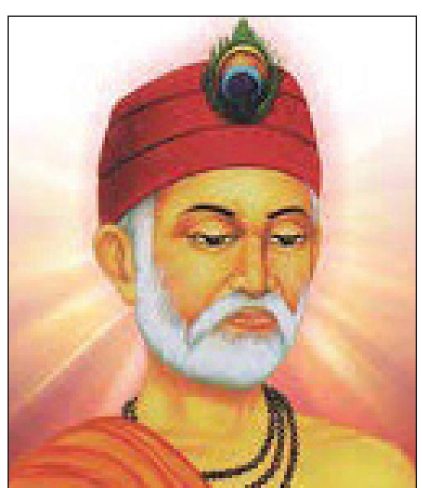

कबीरांना उठवून ते म्हणाले, 'राम राम म्हण बेटा, तुला काही लागलं तर नाही ना?' कबीरांनी त्यांचे पाय पकडले आणि 'तुम्ही मला 'राम राम' ही दीक्षा दिली आहे, आता माझा शिष्य म्हणून स्वीकार करा' असं म्हणाले. कबीरांनी रामानंदांना गुरु बनवून दोन भिन्न संप्रदायांना एकत्र आणले.

कबीरांच्या मृत्यूची कथा देखील रहस्यमय आहे. काशी येथे मृत्यू आल्यास स्वर्गप्राप्ती होते व मगहर या गावी मृत्यू आल्यास नरकात जावे लागते, असा समज होता. तो मोडून काढण्यासाठी आपला अखेरचा काळ कबीरांनी मगहर मध्ये व्यतीत केला. विक्रम संवत १५७५ मध्ये ते वयाच्या १२० व्या वर्षी अंतर्धान पावले. ते जेव्हा अंतर्धान पावले तेव्हा त्यांचे हिंदू शिष्य त्यांच्या देहाचे दहन करू इच्छित होते तर मुस्लिम शिष्य दफन. दोघांमध्ये वाद होत असताना एक सावली सदृश आकृती प्रकट झाली. तिने जिथे कबीरांचा मृतदेह ठेवला होता त्यावरील चादर काढण्याचा आदेश दिला. जेव्हा चादर हटवण्यात आली तेव्हा तिथे कबीरांचे शरीर नव्हते तर काही फुलं ठेवलेली होती. ते पाहून अनुयायी चकित झाले. कबीरांनी या जगातून जाताना देखील एक मोठी शिकवण दिली होती.

कबीरांची अमृतवाणी वाचताना घागरीत सागर भरल्याचा भास होतो. जीवनाच्या विविध अंगांना स्पर्श करणारी त्यांची अमृतवाणी विश्वबंधुत्व, प्रेम, भक्ती आणि ज्ञान यांचा संदेश देते. विविध विषयांवर त्यांनी आपल्या रचनांमधून जे विचार मांडले ते आपण क्रमाक्रमाने पाहूया.

'कहत कबीर...'

संत कबीर यांनी आपल्या साखींमधून गुरुचे महत्व स्पष्ट केले आहे. त्यांच्यामते गुरुशी कोणाचीच बरोबरी करता येत नाही. तो ज्ञानस्वरूप आहे. गुरु कडून दीक्षा प्राप्त झाल्यावर जीव आपल्या स्वतःसह इतरांचाही उद्धार करू शकतो. जगामध्ये लोक आत्मज्ञानापासून वंचित आहेत. विषय-भोगांमुळे जीवनात अशांती पसरली आहे. सांसारिक उपभोगाच्या साधनांनी ही अशांती दूर करता येत नाही. त्यासाठी आत्मज्ञानच आवश्यक आहे आणि ते प्राप्त करण्याचा एकच उपाय आहे - तो म्हणजे गुरूला शरण जाणं!

संत कबीर गुरूचे महत्त्व सांगताना म्हणतात -

गुरु गोविंद दोऊ खडे, काके लागूं पांय ।
बलिहारी गुरु आपने,
गोविंद दियो मिलाय ।।

गुरु आणि गोविंद दोघेही समोर उभे आहेत, पहिल्यांदा कोणाला प्रणाम करू? हे गुरुदेव! मी आपल्या चरणांना प्रथम वंदन करतो कारण आपल्या कृपेनेच मी गोविंदाला भेटू शकतो आहे.

गुरु नारायण रूप है, गुरु
ज्ञान को घाट ।
सतगुरु वचन प्रताप सों,
मन के मिटे उचाट ।

गुरु हे साक्षात नारायणाचे रूप आहे, जिथे मलिन चित्त धुतले जाते असा ज्ञानसागराचा घाट आहेत,. सद्गुरूच्या वचनांनी मनातील सर्व विकार दूर होतात आणि व्यथित हृदयाला परम संतोष प्राप्त होतो.

गुरु की आज्ञा आवई, गुरु की आज्ञा जाय।
कहैं कबीर सो संत है, आवागमन नशाय

या जगात सृष्टीच्या नियमानुसार येणं- जाणं चालूच असतं. जो माणूस गुरूला प्रसन्न करून घेऊन ज्ञान प्राप्त करतो त्याची ह्या आवागमन-चक्रातून सुटका होते.

गुरु समान दाता नहीं, जाचक शिष्य समान।
तीन लोक की संपदा, सो गुरु दीन्हीं दान

गुरु समान कोणी दाता नाही आणि शिष्या समान कोणी याचक नाही. शिष्यानं मागितल्या नंतर गुरु त्याला तिन्ही लोकांतील संपदा म्हणजे अनमोल असं ज्ञान देतो.

गुरु बिन ज्ञान न उपजै, गुरु बिन मिले न मोष । गुरु
बिन लखै न सत्य को, गुरु बिन मिटै न दोष

गुरु शिवाय ज्ञानाची उत्पत्ती होत नाही. गुरु शिवाय मोक्षही मिळत नाही. गुरूमुळेच सत्य समजते. दोषपूर्ण जीवनाचा उद्धार गुरु शिवाय शक्य नाही.

कुमति कीच चेला भरा, गुरु ज्ञान जल होय।
जनम जनम का मोरचा, पल में डारे धोय

अज्ञान अवस्थेमध्ये शिष्य कुबुद्धीच्या चिखलानं भरलेला तर गुरु हा ज्ञानरूपी जलासमान असतो. शिष्याचे जन्म-जन्मांतरीचे विकार तो क्षणात साफ करतो.

लच्छ कोस जो गुरु बसै, दीजै सुरती पठाय ।
शब्द तुरी असवार है, छीन आवै छिन जाए ।

गुरु लाखो कोस दूर जरी असला तरी आपले मन त्याच्या चरणांमध्ये लागलं पाहिजे. त्यांच्या सदुपदेश रुपी घोड्यावर स्वार होऊन क्षणाक्षणाला जाता येता आलं पाहिजे. अशा प्रकारे गुरुची समीपता अनुभवली पाहिजे.

गुरु को सिर पर राखिए, चलिये आज्ञा माहिं ।
कहै कबीर ता दास को, तीन लोक भय नाहिं ।

गुरुला आपल्या शिरावरील मुकुट समजून त्याच्या आज्ञेचे पालन केले पाहिजे. गुरुवर परमश्रद्धा असेलला दास गुरुने दिलेल्या ज्ञानबळामुळे सदैव निर्भय असतो.

गुरु कुम्हार शिष कुंभ है, गढ़ि-गढ़ि काढ़ै खोट ।
अन्तर हाथ सहार दै, बाहर बाहै चोट ।

गुरु कुंभारासारखा तर शिष्य घड्यासमान आहे. ज्या प्रकारे कुंभार आपल्या घड्यातील दोष दूर करण्यासाठी आतून हाताचा आधार देतो आणि वरून त्याला फटके मारतो, त्याचप्रकारे गुरु आपल्या शिष्याला बाहेरून कठोर अनुशासनाचे फटके मारतो परंतु आतून तो प्रेमाने भरलेला असतो आणि शिष्यातील दोष दूर करतो.

कोटिन चंदा उगहीं, सुरज कोटि हजार।
तीमिर तो नाशै नहीं, बिन गुरु घोर अंधार।

कोट्यावधी चंद्र किंवा हजार कोटी सूर्य उगवले तरी अज्ञानरूपी अंधकार गुरुच्या ज्ञानाशिवाय नष्ट होत नाही. चंद्र आणि सूर्य यांनी भौतिक जगाला प्रकाश मिळतो परंतु गुरूच्या पवित्र ज्ञानाने हृदयातील अंधकार नष्ट होतो.

गुरु पारस को अंतरो, जानत हैं सब संत ।
वह लोहा कंचन करे, यह करि लेय महंत ।

गुरु आणि परीस यांचे गुण सर्व संत जाणतात. परिसस्पर्श झाल्याने लोखंडाचे सोने होते परंतु गुरु इतके महान आहेत की ते आपल्या शिष्याला गुरु-ज्ञान देऊन आपल्यासारखाच बनवतात.

सब धरती कागद करूं, लेखनी सब बनराय ।
सात समुद्र की मसि करूं, गुरु गुण लिखा न जाय ।

सर्व धरतीला कागद समजले, सर्व वनांच्या लाकडांची लेखणी केली आणि सातही समुद्र शाईने भरलेले आहेत असे मानले तरी देखील गुरुचे गुण लिहिले जाऊ शकणार नाहीत. गुरू-महिमा अनंत आहे. गुरुचे ज्ञान अनमोल आहे.

कबीर ते नर अंध है, गुरु को कहते और ।
हरि के रुठे ठौर है, गुरु रुठे नहिं ठौर ।।

गुरूचे महत्त्व न जाणणारा माणूस आंधळ्या माणसासारखा आहे. हरी रुसला तर कदाचित स्थान मिळेल परंतु गुरू रुसला तर कुठेच स्थान मिळणार नाही.

कबीर हरि के रूठते, गुरु के शरणै जाय ।
कहैं कबीर गुरु रूठते, हरि नहीं होत सहाय

कबीर म्हणतात की हरी रुसला तर गुरुला शरण जा. गुरू सर्व सांभाळून घेईल, परंतु गुरू रुसला तर हरीसुद्धा मदत करणार नाही.

जैसी प्रीति कुटुंब की, तैसी गुरु सों होय ।
कहैं कबीर ता दास का, पला न पकड़ै कोय

कबीर म्हणतात की आपल्या कुटुंबावर जसं प्रेम असतं तसं प्रेम गुरूवरही असेल तर सर्व अडचणी दूर होतील व अशा सेवकाला निश्चितच मोक्षप्राप्ती होईल.

जल परमानै माछली, कुल परमानै सुद्धि ।
जाको जैसा गुरु मिला, ताको तैसी बुद्धि ।

तलावात पाणी किती आहे त्या अनुसारच लहान मोठ्या आकाराचे मासे असतात. जसं कूळ असेल त्या नुसार बरे-वाईटपण दिसतं. त्याचप्रमाणे ज्याला जसा गुरू मिळतो तशीच त्याची बुद्धी असते. अशा प्रकारे संत कबीरांनी गुरुविषयी अगाध श्रद्धा व्यक्त केली आहे, आपल्या सहजसुंदर भाषेत गुरूच्या महिमेचे वर्णन केले आहे.

- रवींद्र धोंगडे

मायबापांच्या आजीवन बलिदानाचं कौतुक

या अतिशय पवित्र आणि आतिसुंदर पालक-मुलाच्या नातेसंबंधाचा गौरव करण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रसंघाद्वारे दरवर्षी १ जून रोजी जागतिक पालक दिन साजरा केला जातो. जागतिक पालक दिनाला हॅपी पॅरेंट्स डे असेही म्हणतात. हा दिवस पहिल्यांदा १९९४ मध्ये अमेरिकेत साजरा करण्यात आला. ज्ञानवर्धक माहिती श्रीकृष्णकुमार आनंदी-गोविंदा निकोडे गुरूजींच्या या संकलित लेखातून जाणून घ्या... संपादक.

आज जागतिक पालक दिन आहे. जगात आपली ओळख आपल्या पालकांद्वारे केली जाते. आपले पालकच आपल्याला घडवतात आणि त्यांच्या नावानेच आपल्याला ओळख मिळते. आज आपण जे काही आहोत ते आपल्या पालकांच्या संस्कारांमुळे आणि त्यांनी दिलेल्या संगोपनामुळेच आहोत. पालक आपल्या मुलांना घडवण्यासाठी आपल्या संपूर्ण आयुष्यातील आनंदाशी तडजोड करतात. पालकांचे आभार मानण्याचा दिवस म्हणजे जागतिक पालक दिन होय. जागतिक पालक दिन हा दरवर्षी १ जून रोजी साजरा केला जातो. दक्षिण कोरियामध्ये ८ मे रोजी आणि युनायटेड स्टेट्समध्ये जुलैच्या चौथ्या रविवारी पालक दिन साजरा केला जातो. दक्षिण कोरियन पदनाम १९७३मध्ये स्थापित केले गेले, पूर्वी ८ मे रोजी चिन्हांकित केलेल्या मदर्स डेच्या जागी, सार्वजनिक आणि खाजगी उत्सवांचा समावेश आहे. युनायटेड स्टेट्स दिवस १९९४मध्ये अध्यक्ष बिल क्लिंटन यांच्या नेतृत्वात तयार करण्यात आला आणि १ जून हा दिवस पालकांचा जागतिक दिवस म्हणून संयुक्त राष्ट्रसंघाने घोषित केला आहे. फिलीपिन्समध्ये तो काटेकोरपणे पाळला जात नाही किंवा साजरा केला जात नाही, तर दरवर्षी डिसेंबरचा पहिला सोमवार पालक दिन म्हणून घोषित केला जातो. संयुक्त राष्ट्रसंघाने १ जून हा जागतिक पालक दिन म्हणून घोषित केला. 'जगाच्या सर्व भागांतील सर्व पालकांचे मुलांशी निःस्वार्थपणे वचनबद्धतेबद्दल आणि या नातेसंबंधाचे पालनपोषण करण्यासाठी त्यांच्या आजीवन बलिदानाबद्दल कौतुक करण्यासाठी' भारतात दि.१४ फेब्रुवारी रोजी पालकांचा उपासना दिवस साजरा केला जातो.

जागतिक पालक दिनाची सुरुवात सर्वात आधी सन १९९४मध्ये यूएन जनरल असेंब्लीमध्ये झाली. पालकांचा सन्मान व्हावा म्हणून या दिनाची सुरुवात करण्यात आली. हा दिवस साजरा करण्याच्या कल्पनेला युनिफिकेशन चर्च आणि सेंटर ट्रेंट लॉट यांनी पाठिंबा दिला आणि तेव्हापासून हा दिवस दरवर्षी साजरा केला जातो. सन २०१२मध्येच हा दिवस पालकांच्या सन्मानार्थ साजरा करण्यासाठी सर्वसाधारण सभेने निवडला होता. जागतिक पालक दिन हा दिवस मुलांच्या जीवनात पालकांचे महत्त्व नेमकं काय? हे पटवून देण्यासाठी साजरा केला जातो. पालकांची आपल्या आयुष्यातील महत्त्वपूर्ण भूमिका साजरी करण्यासाठी जगभरात विविध कार्यक्रमांचं आयोजन केलं जातं. काही ठिकाणी भाषणं, सभा, मैफिली आणि प्रदर्शनांचा समावेश करण्यात येतो. जगभरातील पालकांना कार्यक्रमात सहभागी होण्यासाठी प्रोत्साहित केले जाते. यावेळी आई-वडील आणि मुलांच्या नात्यात एक वेगळीच आपुलकी पाहायला मिळते. आई-वडिलांना देवाचे रूप मानले जाते. मुलांच्या सुखासाठी ते आयुष्यभर निस्वार्थपणे काम करतात. चांगल्या वाईट काळात त्यांच्या पाठीशी उभे राहतात. प्रत्येक पावलावर मुलांना साथ देतात. आपल्या मुलांना कशाचीही कमतरता भासू नये, यासाठी ते आयुष्यभर प्रयत्न करतात. मुलांच्या आनंदासाठी मेहनत करतात. म्हणूनच आई-वडील ही जीवनाची सर्वात मोठी देणगी मानली जाते. त्याची जागा आपल्या आयुष्यात कोणीही घेऊ शकत नाही. म्हणूनच दरवर्षी पालक दिन साजरा केला जातो.

पालक दिनानिमित्त आम्ही आमच्या पालकांसाठी आमची आवडती डिश तयार करू शकतो. त्यांना बाहेर फिरायला घेऊन जाऊ शकतो. पिकनिकची योजना आखू शकतो. आम्ही घरीच पार्टी करू शकतो. त्यांच्या गरजेची कोणतीही वस्तू त्यांना भेट म्हणून दिली जाऊ शकते. आम्ही त्यांचा आवडता चित्रपट त्यांच्यासोबत घरीही पाहू शकतो. त्यासोबत आम्ही मजेदार स्नॅक्सचा आस्वाद घेऊ शकतो. आई-वडील आपल्या आयुष्यासाठी जे काही करतात, त्यामागे कोणताही स्वार्थ लपलेला नसतो. आपल्या मुलांच्या सुखासाठी ते काहीही करायला तयार असतात. आपल्या यशामागे सर्वात मोठा हात पालकांचा असतो. मात्र, याबाबत त्यांनी दिलेल्या अमूल्य प्रेमाबाबत आपण त्यांचे कधीही आभार मानत नाही. जागतिक पालक दिन हा पालकांचे आभार मानण्याचा दिवस आहे. तसेच, आपले वृद्ध आई-वडील हे आपले ओझे नसून ते आपली जबाबदारी आहेत याची जाणीव करून देण्याचा दिवस आहे. ही जबाबदारी आपण कर्तव्य समजून पार पाडली पाहिजे. या निमित्ताने अनेक देशांत आई-वडिलांना शुभेच्छा, भेटवस्तू दिल्या जातात. !! जागतिक पालक दिनाच्या सर्वांना हार्दिक शुभेच्छा !!

संकलन व सुलेखन
श्री कृष्णकुमार
आनंदी- गोविंदा निकोडे

'डाक अदालत'चे ८ जून रोजी आयोजन; तक्रारी नोंदवण्याचे आवाहन

छत्रपती संभाजीनगर, दि. ६ (प्रतिनिधी) - देशातील पोस्टल सेवा ही नागरिकांच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाचा एक अविभाज्य भाग आहे. पोस्ट खाते नेहमीच ग्राहकांना उत्तम सेवा देण्याचा आणि त्यांचे समाधान करण्याचा प्रयत्न करत असते. याचाच भाग म्हणून दि.८ जून २०२६ रोजी दुपारी ३:०० वाजता पोस्टमास्तर जनरल यांच्या कार्यालयात 'डाक अदालत' आयोजित करण्यात आली आहे.

सेवा देताना काही वेळा त्रुटींमुळे किंवा संवादामुळे ग्राहकांच्या तक्रारी निर्माण होतात. या तक्रारींचा योग्य प्रकारे न्यायनिवाडा करण्यासाठी पोस्ट खात्याने वेळोवेळी 'डाक अदालत' घेण्याचे ठरवले आहे. या अदालतीमध्ये पोस्ट विभागाचे अधिकारी थेट ग्राहकांच्या तक्रारी सोडवण्याचा प्रयत्न करतात.

छत्रपती संभाजीनगर क्षेत्राशी संबंधित टपाल सेवेविषयी किंवा कामकाजाबद्दल ज्या तक्रारींचे निवारण गेल्या ६ आठवड्यांच्या आत झालेले नसेल आणि ग्राहकाला समाधानकारक उत्तर मिळाले नसेल, अशाच तक्रारींची या डाक अदालतीमध्ये दखल घेतली जाईल. विशेषतःटपाल वस्तू (पार्सल/पत्र), मनी ऑर्डर, बचत बँक खाते, प्रमाणपत्रे याचा समावेश आहे.

तक्रारदारांनी आपल्या तक्रारीचा उल्लेख सर्व तपशिलांसह करणे आवश्यक आहे. यामध्ये मूळ तक्रार पाठवलेली तारीख, ज्या अधिकाऱ्याकडे तक्रार केली होती त्यांचे नाव आणि हुद्दा इत्यादी गोष्टी स्पष्ट असाव्यात. श्री भगवान नागरगोजे, सहायक निदेशक डाकसेवा (ज शि), पोस्टमास्तर जनरल यांचे कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर,४३१००२. येथे सादर कराव्यात. तक्रारीच्या दोन प्रती पाठवणे आवश्यक आहे. असे आवाहन प्रवर अधीक्षक, डाकघर, छत्रपती संभाजीनगर यांनी प्रसिद्धी पत्रकाद्वारे केले आहे.

सोमवार खेरीज दररोज
प्रसिद्ध होणारे दैनिक
लोकविजय
(आरएनआय रजि. नं. ११४२१/६१)
हे पत्रक मुद्रक, प्रकाशक
श्री. राजेंद्र पांडुरंग रांजणीकर
यांनी सोलापूर तरूणभारत मिडिया लिमिटेड, रेल्वेस्टेशन एमआयडीसी स्टेशनरोड औरंगाबाद येथे छापून दैनिक लोकविजय कार्यालय, ३, चेतनानगर, (माणिक आर्केडच्या पाठीमागे,) औरंगाबाद येथे प्रसिद्ध केले.
: संपादक :
राजेंद्र पांडुरंग रांजणीकर
मो. :९३२५२११९०१, ९५१८७६६३९५
e-mail:lokvijay2000@yahoo.co.in

या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या बातम्या, फीचर, लेख, कथा यांच्या मताशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.
बातम्या व इतर मजकूराबद्दल काही वाद निर्माण झाल्यास त्याची सर्व जबाबदारी संबंधीत वार्ताहार, प्रतिनिधी, उपसंपादक, वृत्तसंपादक, यांची राहील. संपादक, मालक, प्रकाशक, मुद्रक त्याला जबाबदार राहणार नाहीत.
(औरंगाबाद न्यायकक्षेत)

विभागीय आयुक्तांकडून पाणीपुरवठा योजनेच्या प्रगतीचा आढावा

१२ जूनपर्यंत वाढीव पाणीपुरवठ्यासाठी यंत्रणांना समन्वयाने काम करण्याचे निर्देश

छत्रपती संभाजीनगर दि.६ (प्रतिनिधी)- महानगरातील नागरिकांना १२ जूनपर्यंत वाढीव पाणीपुरवठा उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने सुरू असलेल्या पाणीपुरवठा योजनेच्या कामांचा विभागीय आयुक्त जी. श्रीकांत यांनी आज आढावा घेतला. नक्षत्रवाडी येथील ३९२ दशलक्ष लिटर क्षमतेच्या जलशुद्धीकरण केंद्राला भेट देऊन त्यांनी विविध कामांची प्रत्यक्ष पाहणी केली तसेच संबंधित अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून कामांच्या प्रगतीची माहिती जाणून घेतली. छत्रपती संभाजीनगर पाणीपुरवठा योजनेअंतर्गत सुरू असलेल्या विविध कामांचा आढावा नक्षत्रवाडी येथील केमिकल हॉलमध्ये आयोजित बैठकीत घेण्यात आला. यावेळी विभागीय आयुक्तांनी यापूर्वी विविध बैठका व पाहणीदरम्यान दिलेल्या सूचनांनुसार झालेल्या कामांचीही तपासणी केली. प्रकल्पातील विविध घटकांच्या अंमलबजावणीची सद्यस्थिती, उर्वरित कामांची प्रगती आणि पाणीपुरवठा सुरू करण्यासाठी आवश्यक उपाययोजनांवर सविस्तर चर्चा करण्यात आली.

या प्रसंगी महानगरपालिका आयुक्त अमोल येडगे, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे अधिकारी, पोलीस आयुक्तालयाचे प्रतिनिधी, जिल्हा परिषदेचे अधिकारी, संबंधित विभागांचे अधिकारी-कर्मचारी तसेच कंत्राटदार कंपनीचे प्रतिनिधी उपस्थित होते. बैठकीत बोलताना विभागीय आयुक्त जी. श्रीकांत यांनी पाणीपुरवठा योजनेची उर्वरित कामे निर्धारित मुदतीत पूर्ण करणे अत्यंत महत्त्वाचे असल्याचे सांगितले. यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, महानगरपालिका आणि संबंधित कंत्राटदारांनी परस्पर समन्वयाने काम करत आवश्यक निर्णय तत्काळ घ्यावेत, असे निर्देश त्यांनी दिले. प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीदरम्यान कोणत्याही प्रकारच्या कायदेशीर किंवा प्रशासकीय अडचणी उद्भवल्यास संबंधित यंत्रणांनी कोणतीही कारवाई करण्यापूर्वी विभागीय आयुक्त कार्यालयाशी समन्वय साधावा, असेही त्यांनी स्पष्ट केले.

मागील बैठकीत देण्यात आलेल्या सूचनांनुसार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण आणि महानगरपालिकेच्या संयुक्त प्रयत्नांतून गेल्या दोन दिवसांपासून अतिरिक्त २० एमएलडी पाणीपुरवठा सुरू करण्यात आला असल्याची माहिती यावेळी देण्यात आली. यासोबतच १२ जूनपर्यंत टप्प्याटप्प्याने वाढीव आणि सुरळीत पाणीपुरवठा वितरण करण्याचे नियोजन करण्यात आले आहे.

महानगरपालिका आयुक्त अमोल येडगे यांनी यावेळी सांगितले की, सध्या शहरातील अनेक भागांत सात ते आठ दिवसांच्या अंतराने पाणीपुरवठा केला जात आहे. नवीन योजनेतील कामे पूर्ण होत असताना या अंतरात टप्प्याटप्प्याने घट करण्यात येणार असून नागरिकांना अधिक नियमित आणि पुरेसा पाणीपुरवठा उपलब्ध करून देण्यासाठी महानगरपालिका कटिबद्ध आहे.

दरम्यान, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत प्रकल्पाच्या कामांवर दररोज देखरेख ठेवली जात असून त्याबाबतचा प्रगती अहवाल नियमितपणे विभागीय आयुक्तांना सादर करण्यात येत आहे. बैठकीत या अहवालांचाही आढावा घेण्यात आला. कामांचा वेग वाढविणे, विविध विभागांतील समन्वय अधिक प्रभावी करणे आणि नागरिकांना दिलासा मिळेल अशा पद्धतीने प्रकल्प पूर्णत्वास नेणे यासंदर्भात विभागीय आयुक्तांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना विविध सूचना दिल्या. शहराच्या वाढत्या पाण्याच्या गरजा लक्षात घेता ही योजना अत्यंत महत्त्वाची मानली जात असून, नियोजित वेळेत कामे पूर्ण झाल्यास छत्रपती संभाजीनगरकरांना अधिक नियमित, पुरेसा आणि शाश्वत पाणीपुरवठा उपलब्ध होण्यास मोठी मदत होणार आहे.

वेरुळ येथील मालोजीराजे भोसले गढीवर शिवराज्याभिषेक सोहळा मोठ्या उत्साहात साजरा

वेरुळ दि.६ (प्रतिनिधी)- छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे मूळ गाव वेरुळ येथील मालोजीराजे भोसले गढीवर आज शनिवारी ६ जून रोजी शिवराज्याभिषेक सोहळा मोठ्या उत्साहात साजरा झाला. यावेळी कॅबिनेट मंत्री अतुल सावे, मंत्री संजय शिरसाट यांच्यासह आमदार-खासदार आणि शिवभक्तांची मोठ्या संख्येने उपस्थिती होती. स्वराज्य संकल्पक शहाजीराजे भोसले प्रतिष्ठानतर्फे सलग तिसऱ्या वर्षी हा सोहळा अखंडपणे साजरा झाला. सकाळी आठ वाजता ५१ मान्यवर जोडप्यांच्या हस्ते सिंहासनारूढ शिवरायांच्या मूर्तीचा सप्तनद्या, समुद्र जल, पंचामृत अशा १६ प्रकारच्या जलांनी सामूहिक अभिषेक करण्यात आला.

भगवे फेटे, तुतारीचा निनाद व शिवगर्जनेने संपूर्ण परिसर दुमदुमला. रायगडावर जाऊ न शकणाऱ्या हजारो शिवभक्तांसाठी पितृतीर्थ वेरूळ शिवराज्याभिषेकाचे महत्त्वाचे केंद्र बनले आहे. शिवराज्याभिषेक सोहळ्यावेळी बोलताना मंत्री अतुल सावे म्हणाले की, वेरुळ ही शिवरायांच्या पूर्वजांची भूमी आहे. येथील राज्याभिषेक सोहळा इतिहास जिवंत ठेवणारा आहे. यावेळी सावे यांनी शिवरायांच्या स्वराज्य संकल्पनेवरही भाष्य केले.

मंत्री संजय शिरसाट म्हणाले की, वेरुळ येथे होणाऱ्या प्रत्येक कार्यक्रमाला व शिवराज्याभिषेकांना जमलेल्या सर्व शिवभक्तांची स्वागत घडीचे काम हे जोमाने होत आहे. हे महाराजांचे पितृतीर्थ आहे. याचा विकास होऊन याबद्दलची माहिती जनसामान्यापर्यंत पोहोचली पाहिजे व या जागेचे महत्त्व कळाले पाहिजे. ही माहिती पोहोचण्याचे काम प्रत्येक त्याची जबाबदारी आहे व आपली जबाबदारी आहे. यामध्ये आपण सर्वांनी सहभागी व्हावे. येथे येण्याचे मला सौभाग्य लाभले. मी स्वतःला भाग्यशाली समजतो, असेही ते म्हणाले.

सोहळ्यास कॅबिनेट मंत्री अतुल सावे, पालकमंत्री संजय शिरसाट, खासदार संदीपान भुमरे, आमदार विलास बापू भुमरे यांच्यासह अनेक आमदार, जिल्हा परिषद सदस्य व प्रशासकीय अधिकारी उपस्थित होते.

हिंदवी स्वराज्य संस्थापक छत्रपती श्री. शिवाजी महाराज यांना राज्यभिषेक दिन निमित्त अभिवादन

वैजापूर दि.६ (प्रतिनिधी) हिंदवी स्वराज्य संस्थापक छत्रपती शिवाजी .महाराज यांच्या राज्यभिषेक सोहळा दिन निमित्त जेष्ठ शुद्ध षष्ठी शनिवार (ता.०६) जून रोजी येथील नगर पालिकेच्या वैजिनाथ वाचनालयात जेष्ठ नागरिक व वाचक वर्गाने छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार व पुष्प अर्पण करुन अभिवादन केले.रयतेचे जाणते राजे छत्रपती शिवाजी महाराज यांचा राज्यभिषेक सोहळा म्हणजे जनतेला स्वाभिमान, न्याय व सुराज्य चा नवा मार्ग होय असे या प्रसंगी सांगण्यात आले.

या प्रसंगी जेष्ठ वाचक लक्ष्मण राऊत, यु.बी.पारखे, नितीन. जी.शिंदे,धोंडीरामसिंह राजपूत, विजय मिटकरी, केशव क्षीरसागर ,संजय राजपूत यांनी अभिवादन केले. छत्रपती शिवाजी महाराज यांचा व राज्यभिषेक दिन चा जयघोष करण्यात आला.शेवटी ग्रंथालय सहाय्यक एस. व्ही.राजपूत यांनी आभार मानले.

जिल्हाधिकारी कार्यालयात स्वच्छता मोहिम; श्रमदानातून झाला परिसर स्वच्छ

छत्रपती संभाजीनगर दि.६ (प्रतिनिधी)- दस्तुरखुद्द जिल्हाधिकारी आणि सर्वच वरिष्ठ अधिकारी आज सकाळी ७ वाजेपासून झाडू, फावडे, टोपल्या घेऊन मैदानात उतरले आणि अवघ्या दोन तासाच्या श्रमदानातून जिल्हाधिकारी कार्यालयाचा परिसर हा हा म्हणता स्वच्छ झाला. यानिमित्ताने आज पुन्हा एकदा समुह शक्तीचा प्रत्यय जिल्हा प्रशासनाने आणून दिला.

आज भल्या सकाळी ७ वा. जिल्हाधिकारी कार्यालयात कर्मचारी अधिकारी जमा होऊ लागले. आदल्या दिवशीच शनिवारी (दि.६) स्वच्छता मोहिम राबवून कार्यालय परिसर स्वच्छ करण्यात सहभागी होण्याचे आवाहन करण्यात आले होते. त्यास प्रतिसाद देत सर्व अधिकारी कर्मचारी सहभागी झाले.

स्वतः जिल्हाधिकारी विनय गौडा जी.सी. हातात झाडू घेऊन पुढे सरसावले. सर्व आवारात अधिकारी- कर्मचाऱ्यांनी गटागटाने भाग स्वच्छ करायला घेतला.

वाढलेली झुडपे, गवत, जमा झालेला पाला पाचोळा, फ`कलेल्या वस्तू, पाण्याच्या बाटल्या, निरुपयोगी साहित्य अशा एक ना अनेक जमा झालेल्या वस्तू काना-कोपऱ्यातून निघाल्या. हळू हळू प्रत्येक कोपऱ्यात कचऱ्याचे संकलन झाले. मग महापालिकेचे कचरा वाहतुक करणारी वाहने जमा झाली. एक दोन नव्हे तब्बल १२ वाहने भरुन कचरा जमा झाला. एकाच दिवसातल्या अवघ्या दोन तासाच्या श्रमदानाने चकाचक झालेले जिल्हाधिकारी कार्यालयाचे आवार पाहून सारे अधिकारी- कर्मचारी स्वतःच आश्चर्य व्यक्त करीत होते. या मोहिमेत निवासी उपजिल्हाधिकारी जनार्दन विधाते, उपजिल्हाधिकारी (सामान्य शाखा) संगिता राठोड, उपजिल्हा निवडणूक अधिकारी सविता चौधर,उपजिल्हाधिकारी रुपेश सिंगारे, डॉ. निलेश अपार, एकनाथ बंगाळे, जिल्हा खनिकर्म अधिकारी दिनेश झांपले, जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापक माहिती व तंत्रज्ञान विभाग शरद दिवेकर तसेच सर्व विभागप्रमुख, कर्मचारी आदी या मोहिमेत सहभागी झाले.

शाळेच्या पहिल्याच दिवशी १.४० लाख विद्यार्थ्यांच्या हाती पाठ्यपुस्तके

महानगरपालिकेचे नियोजन पूर्णत्वाकडे आयुक्त अमोल येडगे यांची वितरण केंद्राला भेट

छत्रपती संभाजीनगर दि.६ (प्रतिनिधी)- शहरातील एकही विद्यार्थी पाठ्यपुस्तकांअभावी शिक्षणापासून वंचित राहू नये, शाळेच्या पहिल्याच दिवशी प्रत्येक विद्यार्थ्याच्या हातात नवीन पुस्तके पोहोचावीत आणि शाळाबाह्य होण्याचे प्रमाण शून्यावर आणावे, या उद्देशाने छत्रपती संभाजीनगर महानगरपालिकेने यंदा पाठ्यपुस्तक वितरणाचे अत्यंत नियोजनबद्ध नियोजन केले आहे. याअंतर्गत शहरातील १ लाख ४० हजार २९९ विद्यार्थ्यांना शाळेच्या पहिल्याच दिवशी मोफत पाठ्यपुस्तकांचे वितरण करण्यात येणार आहे.

या उपक्रमाच्या तयारीचा आढावा घेण्यासाठी महानगरपालिकेचे आयुक्त अमोल येडगे यांनी आज सिडको एन-१ येथील सेंट झेवियर्स स्कूलमध्ये उभारण्यात आलेल्या पाठ्यपुस्तक साठवणूक व वितरण केंद्राला भेट दिली. यावेळी त्यांनी वितरण प्रक्रियेची पाहणी करून सर्व शाळांना वेळेत पाठ्यपुस्तके उपलब्ध करून देण्याच्या सूचना संबंधित अधिकाऱ्यांना दिल्या.

समग्र शिक्षा अभियानांतर्गत शासनाच्या मोफत पाठ्यपुस्तक योजनेचा लाभ इयत्ता पहिली ते आठवीतील सर्व शासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या तसेच अनुदानित शाळांमधील विद्यार्थ्यांना मिळणार आहे. यासाठी महानगरपालिकेने फेब्रुवारी २०२६ मध्येच मागणी नोंदवून दूरदृष्टी दाखविली होती. त्यानुसार शहरातील ५१३ शाळांमधील विद्यार्थ्यांसाठी ८ लाख ३९ हजार ५२ पाठ्यपुस्तकांची मागणी करण्यात आली होती.

पाठ्यपुस्तक भांडार व वितरण केंद्राकडून आतापर्यंत ६ लाख ६० हजार १० पुस्तके प्राप्त झाली असून हे प्रमाण सुमारे ७९ टक्के आहे. उर्वरित पुस्तकांचा पुरवठाही लवकरच पूर्ण होणार असून ८ ते १२ जूनदरम्यान सर्व शाळांना केंद्रनिहाय पुस्तकांचे वितरण केले जाणार आहे.

महानगरपालिकेच्या नियोजनानुसार १५ जून रोजी शाळा सुरू होताच विद्यार्थ्यांच्या हाती पाठ्यपुस्तके देण्यात येणार आहेत. महापौर, उपमहापौर, सभागृह नेते, विरोधी पक्षनेते, लोकप्रतिनिधी आणि शिक्षणप्रेमी नागरिकांच्या उपस्थितीत हा उपक्रम राबविण्यात येणार आहे.

यावर्षी इयत्ता दुसरी, तिसरी, चौथी आणि सहावीच्या पाठ्यपुस्तकांमध्ये बदल करण्यात आले आहेत. विशेष म्हणजे दुसरी, तिसरी आणि चौथीच्या सुधारित पाठ्यपुस्तकांचा साठाही महानगरपालिकेकडे उपलब्ध झाला आहे. साठवणूक केंद्रातील सुरक्षितता, व्यवस्थापन आणि वितरणाची तयारी पाहून आयुक्त अमोल येडगे यांनी समाधान व्यक्त केले.

शहरात सध्या ३४४ मराठी, १५८ उर्दू, ५ हिंदी आणि ६ इंग्रजी माध्यमांच्या अशा एकूण ५१३ शाळा कार्यरत आहेत. या सर्व शाळांपर्यंत पुस्तके वेळेत आणि सुरक्षितपणे पोहोचविण्यासाठी उपआयुक्त तथा शिक्षण विभाग प्रमुख अंकुश पांढरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली शिक्षणाधिकारी भारत तिनगोटे, प्रशासन अधिकारी संजीव सोनार, कार्यक्रम अधिकारी ज्ञानदेव सांगळे, शिक्षण विस्तार अधिकारी विजय कोल्हे व रईसा खान बेगम तसेच समग्र शिक्षाचे समन्वयक व कर्मचारी परिश्रम घेत आहेत.

पीएम सूर्यघर वीज योजनेच्या अंमलबजावणीत महाराष्ट्राला केंद्र शासनाचे तब्बल आठ पुरस्कार

छत्रपती संभाजीनगर दि.६ (प्रतिनिधी)- केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री सूर्यघर मोफत वीज योजनेमध्ये गेल्या दोन वर्षांत केलेल्या कामगिरीसाठी केंद्र शासनाच्या नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाकडून महाराष्ट्राचा गुरुवारी (दि. ४) विविध वर्गवारीमध्ये तब्बल आठ पुरस्कारांनी गौरव करण्यात आला. देशात इतर राज्यांच्या तुलनेत हे सर्वाधिक पुरस्कार आहेत. छतावरील सौर प्रकल्पांची संख्या, नागपूर, जळगाव, पुणे जिल्ह्यांची देशात आघाडी आणि मंथ ऑफ सोलरमध्ये केलेल्या उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल महाराष्ट्राचा हा सन्मान करण्यात आला.

नवी दिल्लीतील अटल अक्षय ऊर्जा भवनात आयोजित राष्ट्रीय परिषदेमध्ये केंद्रीय नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जामंत्री श्री. प्रल्हाद जोशी यांच्याहस्ते महावितरणचे कार्यकारी संचालक श्री. धनंजय औंढेकर, मुख्य अभियंता श्री. दिलीप दोडके (नागपूर), अतिरिक्त कार्यकारी अभियंता श्री. राहुल सोनटक्के यांनी हे पुरस्कार स्विकारले. यावेळी नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा सचिव श्री. संतोषकुमार सारंगी उपस्थित होते.

येत्या मार्च २०२७ पर्यंत देशभरात १ कोटी घरांवर सौर ऊर्जा प्रकल्प बसवण्याचे उद्दिष्ट ठेवून पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांच्या मार्गदर्शनात फेब्रुवारी २०२४ मध्ये ही योजना सुरू करण्यात आली. अवघ्या दोन वर्षांत देशातील ४० लाखांहून अधिक कुटुंबांना या योजनेचा लाभ मिळाला आहे. महाराष्ट्र राज्यानेही मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्र फडणवीस यांच्या मार्गदर्शनात या योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये मोठी आघाडी घेतली आहे.

राज्याच्या अपर मुख्य सचिव (ऊर्जा) आभा शुक्ला, महावितरणचे अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक लोकेश चंद्र यांनी पीएम सूर्यघर योजनेच्या अंमलबजावणीला मोठा वेग दिला आहे. त्यामुळे महावितरणने गेल्या दोन वर्षांत ६ लाख ५ हजार ८४७ घरांच्या छतावर सौर प्रकल्प कार्यान्वित असून देशात द्वितीय स्थान मिळवले आहे. तर गुजरातने ६ हजार ८१ हजार ४११ सौर प्रकल्पांसह प्रथम आणि उत्तर प्रदेशने ५ लाख ६४ हजार ८४६ सौर प्रकल्पांसह तिसरे स्थान प्राप्त केले आहे.

यासोबतच देशपातळीवर १० टॉपर जिल्ह्यांमध्ये (कंसात छतावरील सौर प्रकल्पांची संख्या) नागपूर जिल्ह्याने (८९,२५५) देशात द्वितीय क्रमांक, जळगाव जिल्ह्याने (४२,५७४) नववा क्रमांक आणि पुणे जिल्ह्याने (४२,१५१) दहावा क्रमांक पटकावला आहे. पहिल्या दहा क्रमांकात महाराष्ट्राच्या सर्वाधिक या तीन जिल्ह्यांचा समावेश आहे हे विशेष.

केंद्रीय नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाकडून मे २०२६ मध्ये मंथ ऑफ सोलर ही मोहीम राबविण्यात आली. या विशेष मोहिमेदरम्यान महाराष्ट्रामध्ये तब्बल ६५ हजार ७८६ अर्ज प्राप्त झाले. घराच्या छतांवर तब्बल ५४ हजार २४६ सौर प्रकल्प कार्यान्वित करण्यात आले. या दोन्ही वर्गवारीत महाराष्ट्राने देशात द्वितीय स्थान प्राप्त केले. दि. २९ मे रोजी देशपातळीवर एका दिवसात सर्वाधिक १५ हजार घरांवर सौर प्रकल्प बसविण्यात आले असून त्यापैकी महाराष्ट्राने ४ हजार ७०० घरांवर सौर ऊर्जा प्रकल्प बसवून प्रथम स्थान पटकावले. तसेच ६९ हजार १५६ सौर प्रकल्पांची तपासणी करून देशात अव्वल स्थान पटकावले. यासह ४१३ पुरवठादारांची नोंदणी करून मंथ ऑफ सोलरमध्ये द्वितीय स्थान मिळवले आहे.

देवस्थान इनाम निर्मूलन प्रारूप अधिनियम स्थगित-नव्या कायद्यासाठी तज्ज्ञ समिती स्थापन- विहिंपकडून शासनाचे अभिनंदन

छत्रपती संभाजीनगर दि.६ (प्रतिनिधी)- महाराष्ट्रातील देवस्थानांचे हित, धार्मिक स्वायत्तता आणि सांस्कृतिक वारसा जपण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने एक ऐतिहासिक आणि अत्यंत महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. चौफेर होणारा विरोध आणि लोकभावना लक्षात घेऊन शासनाने वादग्रस्त ठरलेला महाराष्ट्र देवस्थान इनाम निर्मूलन प्रारूप अधिनियम, २०२६ अखेर मागे घेतला आहे. यासोबतच, या संदर्भातील नवीन कायद्याच्या निर्मितीसाठी एक सर्वसमावेशक तज्ज्ञ समिती स्थापन करण्याची घोषणाही शासनाकडून करण्यात आली आहे.

राज्य शासनाच्या या सकारात्मक भूमिकेचे विश्व हिंदू परिषद (विहिंप) आणि राज्यातील विविध देवस्थान प्रतिनिधींनी जाहीर स्वागत केले असून, हा निर्णय लोकभावना आणि न्यायाचा सन्मान करणारा असल्याचे म्हटले आहे.

विश्व हिंदू परिषदेचे क्षेत्र मंत्री श्री रामचंद्र रामूका आणि मंदिर आयामाचे क्षेत्र प्रमुख श्री अनिल सांबरे आणि देवगिरी प्रांत संपर्कप्रमुख राजीव जहागीरदार देवगिरी प्रांतातील मंदिर विश्वस्तांनी ऐतिहासिक निर्णयाबाबत मुख्यमंत्री व महसूल मंत्र्यांचे आभार मानले.

''देवस्थानांचे अधिकार, प्राचीन परंपरा आणि त्यांचे अस्तित्व अबाधित राखण्यासाठी राज्य शासनाने टाकलेले हे पाऊल अत्यंत महत्त्वपूर्ण आणि मैलाचा दगड ठरणारे आहे,'' अशा शब्दांत विश्व हिंदू परिषदेच्या वतीने भावना व्यक्त करण्यात आल्या आहेत.

व्यापक सल्लामसलतीनंतरच होणार नव्या कायद्याची निर्मिती

सूत्रांनी दिलेल्या माहितीनुसार, जुना मसुदा मागे घेतल्यानंतर आता स्थापन करण्यात येणारी तज्ज्ञ समिती राज्यातील विविध धार्मिक संस्था, कायदेतज्ज्ञ आणि देवस्थानच्या प्रतिनिधींशी व्यापक सल्लामसलत करणार आहे. सर्वांना विश्वासात घेऊनच नवीन कायद्याचे प्रारूप तयार केले जाईल, अशी ग्वाही शासनाकडून देण्यात आली आहे. शासनाच्या या निर्णयामुळे राज्यातील हजारो देवस्थानांना आणि त्यांच्याशी जोडलेल्या लाखो भाविकांना मोठा दिलासा मिळाला असून, धार्मिक क्षेत्रातून या निर्णयाचे उत्स्फूर्त स्वागत होत आहे.

दैनिक लोकविजय
CHANGE OF NAME
I, **Nuzhat Fatema Mohammed Saleemuddin,** residing at H. No. 8-7-293, Ganesh Colony, Chhatrapati Sambhajinagar, hereby declare that "**Nuzhat Fatema**" and "**Nuzhat Fatema Mohammed Saleemuddin**" are one and the same person.